

ภาคินพนธ์

ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรุดะเกียน

นางสาวประภาพัณธ์ สวีชม

ภาคินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาหลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วัน เดือน ปี..... 10 ส.ค. 2551

เลขทะเบียน..... 00211782

เลขเรียกหนังสือ

วช
371.84
2/3394
ดุษฎี
12

A STUDY OF GROUP DYNAMIC ACTIVITIES TO DEVELOP
THE RESPONSIBILITY OF GRADE 3 STUDENTS
AT BANPRUTAKIAN SCHOOL

MISS PRAPAPAN SAWEEYOM

A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education program in Curriculum and Instruction

Academic Year 2006

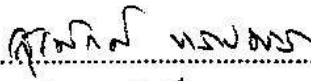
Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ภาคินพนธ์ ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรตะเคียน
โดย นางสาวประภาพันท์ สวียม
สาขา หลักสูตรและการสอน
ประธานกรรมการควบคุมภาคินพนธ์ ผศ.สมหมาย มหาบรรพต
กรรมการ คร.เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง

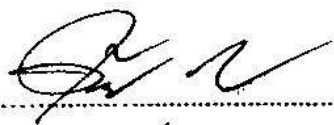
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้ภาคินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

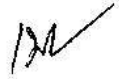

..... ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานบัณฑิตศึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ เศรษฐจันทร์)

คณะกรรมการสอบภาคินพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย มหาบรรพต)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทวิศักดิ์ จงประดับเกียรติ)

..... กรรมการและเลขานุการ
(คร.เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประภาพันธ์ สวิยม. (2549). ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนา ความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรุดะเคียน. ภาคนิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. คณะกรรมการควบคุม :
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย มหาบรรพต, อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผล การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความ
 รับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปี
 การศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านพรุดะเคียน อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษา ชุมพร เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 23 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบ
 แผนการวิจัยแบบ One group Pretest - Posttest Design และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ และ แบบวัดความ
 รับผิดชอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานเลขคณิต ($\bar{x}$) ค่าเฉลี่ยส่วน
 เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ค่าความแตกต่างของความรับผิดชอบก่อนและหลังการจัด
 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยทดสอบค่าที่ (t -test for Dependent)

ผลการศึกษาพบว่า

1. คะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. ความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

PRAPAPAN SAWEEYOM. (2006). A STUDY OF GROUP DYNAMIC ACTIVITIES TO DEVELOP THE RESPONSIBILITIES OF GRADE 3 STUDENTS AT BANPRUTAKIAN SCHOOL. GRADUATE SCHOOL. BANGKOK : BANSOMDEJCHAOPRAYA RAJABHAT UNIVERSITY. ADVISOR COMMITTEE :ASSIST. PROF. SOMMAI MAHABUNPOT, MR.THAWEESAK JONGPRADUBGIAT.

The purposes of this research were to study the achievements of group dynamic activities to develop the responsibilities of grade 3 students before and after the activities were introduced and to compare their responsibilities before and after the activities were introduced.

The sample group of this research was 23 grade 3 students who were studying at Banprutakian school, Thasae District, Chumphon. Province. The research was carried out by using One Group Pretest - Posttest Design. The instruments for the research were a lot of group dynamic activities to develop the students responsibilities and an assessment form to measure their responsibilities.

The results found that.

1. The scores of the students after the group dynamic activities were introduced were higher than before.
2. The responsibilities of the students after the group dynamic activities were introduced were significantly higher than before at the level of 01.

ประกาศคุณูปการ

ภาคินิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย มหาบรรพต ประธานกรรมการควบคุมภาคินิพนธ์ และอาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ กรรมการควบคุมภาคินิพนธ์ ที่ได้ช่วยเหลือ ดูแล เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และให้ข้อคิดในการทำภาคินิพนธ์อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะอาจารย์โปรแกรมหลักสูตรและการสอนทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ และคำแนะนำที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพรุดะเคียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย รวมถึงเพื่อนร่วมสาขา หลักสูตรและการสอนที่ให้กำลังใจเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของภาคินิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชา บิดา มารดา ครู อาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย และ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำภาคินิพนธ์ครั้งนี้ทุก ๆ ท่าน

ประกาศันท์ สวิยม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศนุญการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
สมมุติฐานของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์	10
ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์	10
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์	11
จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์	14
ประเภทของกลุ่มสัมพันธ์	15
ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์	15
หลักการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสัมพันธ์	18
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบ	26
ความหมายของความรับผิดชอบ	26
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	29
องค์ประกอบของความรับผิดชอบ.....	30
ประเภทของความรับผิดชอบ.....	31
ลักษณะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ.....	34
การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบ.....	34
ขั้นตอนการฝึกความรับผิดชอบ.....	35
เทคนิคการฝึกความรับผิดชอบ.....	36
การประเมินความรับผิดชอบ.....	36
ข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนบ้านพรตะเกียน.....	37
ข้อมูลทั่วไป.....	37
ข้อมูลอาคารสถานที่.....	37
ข้อมูลด้านนักเรียน.....	37
ข้อมูลบุคลากร.....	39
สภาพโดยรวมของชุมชน.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
งานวิจัยในประเทศ.....	40
งานวิจัยต่างประเทศ.....	42
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
พฤติกรรมการเรียนรู้.....	52
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	56
การอภิปรายผลการวิจัย.....	56
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	57
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	66
ภาคผนวก ก หนังสือราชการและรายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	67
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
ภาคผนวก ค การแสดงค่าต่าง ๆ.....	132
ภาคผนวก ง ผลงานนักเรียน.....	141
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น	38
2	แสดงข้อมูลบุคลากรของโรงเรียน	39
3	รายละเอียดแผนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ	45
4	ตัวอย่างแบบวัดความรับผิดชอบ	45
5	รูปแบบการทดลอง	48
6	กำหนดการดำเนินการใช้แผนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	49
7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ	51
8	แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลัง การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ	51
9	แสดงคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์	134
10	สรุปผลการพิจารณาแบบวัดความรับผิดชอบของผู้เชี่ยวชาญ	135
11	คำดัชนีความสอดคล้องของแผนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	137

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
---	---------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศจะมีคุณภาพและดำเนินไปด้วยดีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพลเมืองของชาติ ที่มีคุณภาพ การพัฒนาที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งคือการพัฒนาบุคคล เพราะทรัพยากรบุคคลเป็น ทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ หากทรัพยากรบุคคลมีคุณภาพสูง เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นใน สติสัมปชัญญะ มีความวิริยะอุตสาหะ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคมแล้วย่อมที่จะ สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่ทุกคนพึงตระหนัก ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “.... เมื่อกล่าวถึงความ รับผิดชอบความรู้สึกรักของคนทั่วไปในทุกวันนี้จะนึกไปถึงการที่จะต้องถูกปรับโทษ หรือถูกลงโทษ และ นึกถึงการได้รับความชอบหรือได้รับรางวัลเมื่อทำถูก ท่านควรจะทำความเข้าใจเสียให้ตรงว่า รับผิดชอบไม่ใช่รับโทษ และรับชอบไม่ใช่รับรางวัลเสมอไป การรู้จักรับผิดชอบคือการยอมรับรู้ว่าสิ่งที่ตน ทำมีส่วนใดผิดพลาดเสียหายและไปเพราะเหตุใด ข้อนี้มีประโยชน์ทำให้รู้จักพิจารณาการกระทำ ของตนพร้อมทั้งข้อบกพร่องของตนอย่างจริงจังเป็นทางที่สามารถคิดหาวิธีปฏิบัติแก้ไขในการ กระทำของตนและความผิดพลาดต่าง ๆ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ได้ ส่วนการรู้รับชอบนั้นคือรู้ว่า สิ่งที่ตน ทำมีส่วนใดที่ดี ถูกต้องแล้ว คือถูกต้องตามจุดหมาย ตามหลักวิชา ตามวิธีการ ตามสถานการณ์ แล้ว ข้อนี้มีประโยชน์ทำให้ทราบชัดว่า ตนจะทำงานให้ดี ให้สำเร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้อธิว่่า เป็นแนวทางที่จะปฏิบัติและพัฒนางานที่ทำให้เจริญก้าวหน้าต่อไป เมื่อเข้าใจความหมายของความ รับผิดชอบตามนัยดังกล่าวแล้ว ท่านจะสำนึกตระหนักได้ทันทีว่า ความรับผิดชอบนี้เป็นปัจจัย สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานและจำเป็นแท้ที่ทุกคนจะต้องมี จึงใคร่ขอให้แต่ละคนตั้งใจศึกษา ทำความเข้าใจ และสังวรระวังในคุณสมบัติ ข้อนี้ให้มากที่สุด” (พระบรมราโชวาทในพิธี พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี 2528 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 11 กรกฎาคม 2529)

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝัง และพัฒนา บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง ย่อมที่จะประสพผลสำเร็จมากกว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำ ดังที่ วัลภา คงชาทม (2539 : 43) กล่าวไว้ว่า ในการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบสามารถกระทำได้โดยทุกฝ่ายต้องประสาน ความคิด ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา ตลอดจนสถาบันสังคม สถาบันเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมความ

รับผิดชอบให้นักเรียนเป็นอย่างมาก (เฉลิม คำแก้ว 2530 อ้างถึงในประทีป กระจายพันธุ์. 2538) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมีบทบาทในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อให้นักเรียน นักเรียนวัย 6 - 13 ปี เป็นวัยที่สามารถปลูกฝังความรับผิดชอบต่อให้เกิดขึ้นได้ การสร้างความรับผิดชอบต่อตั้งแต่วัยเด็กจะทำให้สังคมมีพลเมืองดีในอนาคต ไม่สร้างปัญหาและ มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มีหลายมาตราที่บัญญัติไว้ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ปลูกฝัง และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนโดยในหมวด 1 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 มาตราที่ 23 กล่าวถึงการศึกษาว่า “การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา...” มาตรา 24 (4) ความว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นสัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545)

สภาพปัจจุบันพบว่า โรงเรียนประสบปัญหาด้านความประพฤติ และพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะในสังคมปัจจุบันการดำเนินชีวิตเต็มไปด้วยการแข่งขัน ส่งผลต่อนักเรียนให้ต้องมีการแก่งแย่ง แข่งขัน มุ่งเรียนและศึกษาหาความรู้ทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กมีความเครียดสูงมีผลต่อสภาพจิตใจ และบุคลิกภาพ กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ขาดความมีน้ำใจ การช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน และความรับผิดชอบต่ออันเป็นวัฒนธรรมของไทยที่มีมาช้านานเริ่มหายไปจากสังคมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่จะต้องร่วมมือแก้ไขจากทุกสถาบัน จากผลการวิจัยทางการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในประเทศไทย ผลการวิจัยปรากฏว่าคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุดของนักเรียนทุกภาคคือ การขาดความรับผิดชอบต่อ ไม่มีระเบียบวินัย และขาดความซื่อสัตย์สุจริต (สมชาย ศรีทิพย์ศิริศิลป์ , 2533 : 29) แสดงให้เห็นว่านักเรียนเหล่านี้ ขาดการฝึกอบรมให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตั้งแต่ในวัยเด็ก จึงส่งผลต่อเนื่องเป็นผู้ขาดพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอันพึงประสงค์ เมื่อโตขึ้นเป็นวัยรุ่น และเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดคุณธรรมซึ่งจะเป็นปัญหาของสังคมและ ประเทศชาติ

วิธีการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบต่อมีหลายวิธี กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีที่สามารถนำมาใช้ได้ดี เพราะกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีวัตถุประสงค์และสาระเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มและการทำงานกลุ่ม หลักการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลาง ชีตกลุ่มเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ชีตการเรียนรู้การค้นพบด้วยตนเอง โดยเน้นการเรียนรู้กระบวนการและเน้นการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ทิศนา แชนมณี ,2545 : 167) จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ที่สมาชิกได้รับจากกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาความสามารถพิเศษและนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง และกลุ่ม โดยทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง รู้จักตนเองและยังช่วยพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ได้ กาญจนา ไชยพันธ์ (2541: บทคัดย่อ) นอกจากนั้น อภิชาติ ภูประเสริฐ (2541: บทคัดย่อ) วิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนาความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาความรับผิดชอบ ได้มีการนำกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการปลูกฝังพัฒนาบุคลิกภาพบางประการ เช่น ปิยะพล ทรงอาจ (2542 :74) ได้ศึกษาการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมคุยกันในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า พฤติกรรมนักเรียนภายหลังการใช้กระบวนการกลุ่มลดลงกว่าก่อนการใช้กระบวนการกลุ่ม

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวประกอบกับในฐานะผู้วิจัยเป็นครูใกล้ชิดกับนักเรียนมาโดยตลอด จากประสบการณ์ในการสอน การสนทนาพูดคุย สอบถามคณะครูและผู้ปกครองนักเรียน พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียนมีสาเหตุมาจากการขาดความรับผิดชอบ ทั้งด้านการเรียนและงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การทำการบ้าน การทำเวรประจำวัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมประจำวันของตนเอง ปัญหาการขาดความรับผิดชอบดังกล่าว ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉพาะนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นระดับที่ควรสร้างความรับผิดชอบเพื่อเป็นพื้นฐานความรับผิดชอบที่สูงขึ้น ผู้วิจัยเน้นเรื่องความรับผิดชอบที่ใกล้ตัวนักเรียน คือความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบตามวัยของนักเรียน จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่พบว่าผู้ใดทำการวิจัยโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต และ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรุดะเคียน

2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนก่อน และ หลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรตะเคียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเครือข่ายกลุ่มสลุย อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียนที่เป็นประชากรทั้งหมด จำนวน 75 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนบ้านพรตะเคียน อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 23 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบของนักเรียน จำแนกได้ดังนี้คือ

2.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.1.1.1 การตรงต่อเวลา

2.1.1.2 การรู้จักหน้าที่ของตนเอง

2.1.1.3 การปรับปรุงตนเอง

2.1.1.4 การควบคุมความประพฤติของตนเอง

2.1.1.5 การรู้จักรักษานาม譽ของตนเอง

2.2.2 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

2.2.2.1 การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

2.2.2.2 การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดีเหมาะสมและดักเตือนเมื่อทำผิด

2.2.2.3 การร่วมมือทำงานร่วมกับเพื่อน

2.2.2.4 การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ใช้จัดในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จำนวน 10 ครั้ง

สมมุติฐานการวิจัย

หลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน รวมตัวกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน หรือกระทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันรู้ถึงพฤติกรรมของกันและกัน ช่วยพัฒนาคุณลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

2. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบในนักเรียนโดยใช้กิจกรรม การอภิปรายกลุ่มย่อย กรณีตัวอย่าง เกม บทบาทสมมุติ โดยจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้มีการทำงานเป็นกลุ่มมีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน และผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดหลักการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ของ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย และขั้นสรุป และนำไปใช้

2.1 ขั้นนำ หมายถึง การเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ได้แก่ การทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในขั้นกิจกรรม

2.2 ขั้นกิจกรรม หมายถึง การให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้เพื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนของตนเองและและเกิดประสบการณ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ และอภิปรายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น

2.3 ขั้นอภิปราย หมายถึง การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึกและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

2.4 ขั้นสรุปและนำไปใช้ หมายถึง การรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและขั้นอภิปรายมาประสานกันได้ข้อสรุป และกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงานการศึกษาเล่าเรียนและความเป็นอยู่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ในเวลาที่กำหนด สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดความรับผิดชอบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นพฤติกรรม 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน

3.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียน ที่แสดงออกถึงคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน คือ การตรงต่อเวลา การรู้จักหน้าที่ของตนเอง การปรับปรุงตนเอง การควบคุมความประพฤติของตนเอง และ การรู้จักรักษานาม譽ของตนเอง สามารถวัดได้จากแบบวัดความรับผิดชอบ

3.1.1 การตรงต่อเวลา หมายถึง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จตามเวลาที่นัดหมาย ตามข้อกำหนดหรือข้อตกลง ได้แก่ การไปโรงเรียน การเข้าห้องเรียนตรงเวลา การส่งการบ้านหรือแบบฝึกหัด การไปถึงที่นัดหมายตรงเวลา

3.1.2 การรู้จักหน้าที่ของตนเอง หมายถึง การรู้จักสภาพที่ตนกำลังเป็นอยู่ รู้หน้าที่ของตน ปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย อย่างดีด้วยความขยันหมั่นเพียรและอย่างเต็มความสามารถ ได้แก่ การทำการบ้านด้วยตนเอง การมาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนของตนเอง

3.1.3 การปรับปรุงตนเอง หมายถึง การรู้จักสำรวจจุดบกพร่องของตนเองและยอมรับในข้อบกพร่องและตั้งใจแน่วแน่ที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น มีการวางแผนอย่างรัดกุมและพยายามปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ

3.1.4 การควบคุมความประพฤติของตนเอง หมายถึง การควบคุมความประพฤติของตนเอง ทั้งกาย วาจา และใจ ตามระเบียบของกลุ่มหรือสังคม ประพฤติให้มีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง ได้แก่ การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน พูดยาไพเราะอ่อนหวาน มาโรงเรียนทันเวลาทุกครั้ง เคารพครู อาจารย์ ผู้อาวุโสกว่าและปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน และโรงเรียน

3.1.5 การรู้จักรักษานาม譽ของตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงอยู่เสมอ ได้แก่ การกินอาหารครบ 5 หมู่ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ระวังไม่ให้ตนเองเจ็บป่วย ดูแลเครื่องใช้ของตนเองและจัดเก็บให้เป็นระเบียบ

3.2 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดีเหมาะสม ดักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด การร่วมมือทำงานร่วมกัน และ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดความรับผิดชอบ

3.2.1 การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน หมายถึง การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวเราแล้วนำมาพิจารณาควบคู่ไปกับความคิดของเรา ถึงแม้ความคิดของคนอื่นนั้นจะมีแง่มุมที่แตกต่างไปจากความคิดของเราก็ดำเนิน

3.2.2 การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำตัวเหมาะสมและตักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำผิด หมายถึง การที่เราแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนกระทำในสิ่งที่ดี และ ตักเตือนเมื่อรู้ว่าสิ่งที่เพื่อนกระทำนั้นไม่ดี โดยไม่คิดกลัวว่าเพื่อนจะโกรธ ซึ่งจะช่วยให้เพื่อนได้คิด มีสติ ทำให้ตัวเราเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่ช่วยไม่ให้เพื่อนกระทำผิด

3.2.3 การร่วมมือทำงานร่วมกัน หมายถึง ปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อตกลง และทำตามหน้าที่ของคนที่ได้รับมอบหมาย ทำให้การทำงานของกลุ่มสำเร็จได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เกิดการเรียนรู้ความรับผิดชอบต่องานในการทำงานร่วมกันได้

3.2.4 การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อน และการช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนลำบากโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความเห็นใจผู้อื่นได้แก่ การเสียสละ แบ่งปันสิ่งของการให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนเดือดร้อน และ การให้กำลังใจเมื่อเพื่อนผิดหวัง

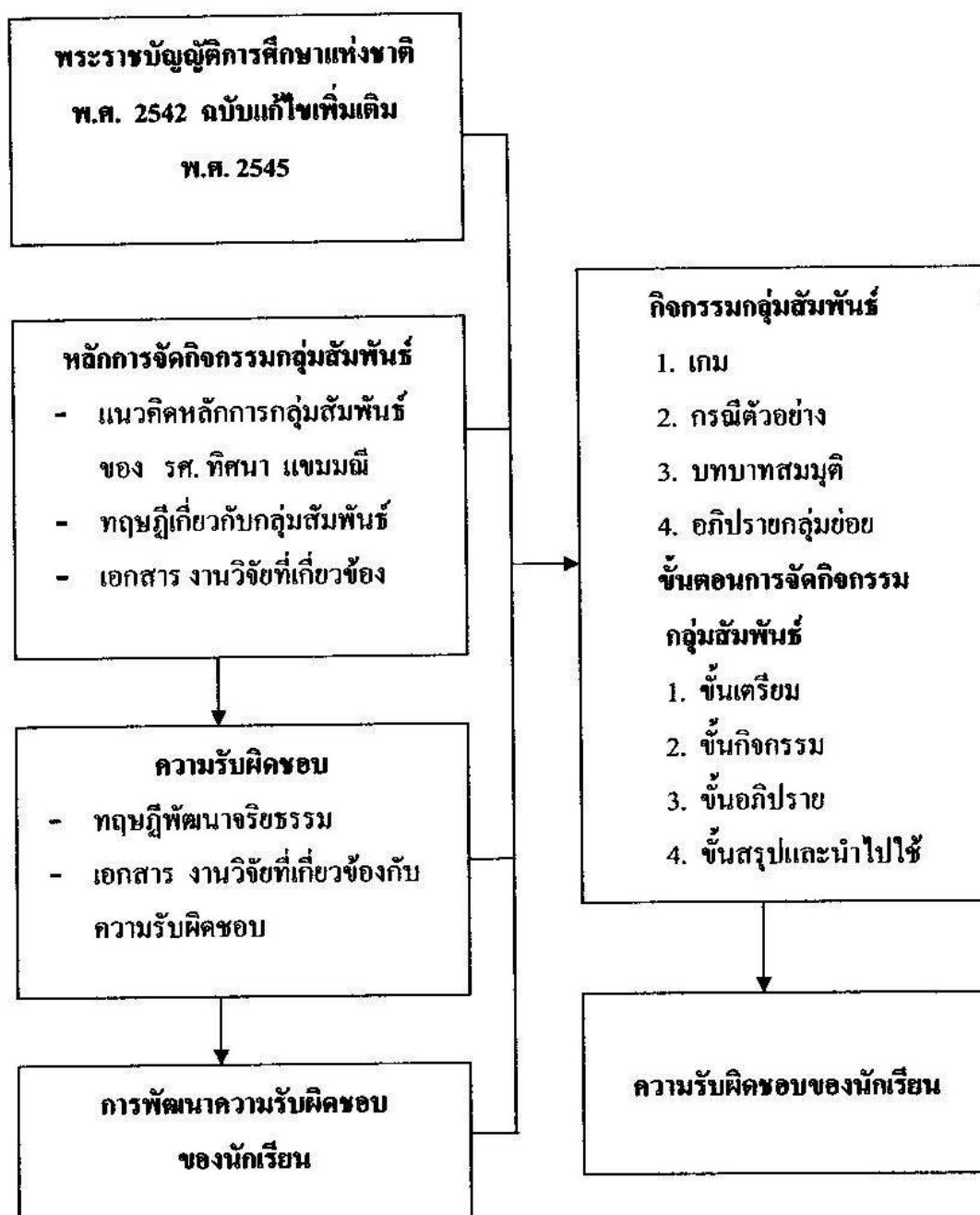
4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านพรุตะเคียน อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร เขต 1

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อใช้จัดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
2. นักเรียนได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน
3. เป็นแนวทางสำหรับครู และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบไปประยุกต์ใช้ในพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่น ๆ เช่น ความสามัคคี ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ที่ต้องการให้เกิดในตัวนักเรียนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในการสร้างแผนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามหัวเรื่องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

- 1.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์
- 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
- 1.3 จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์
- 1.4 ประเภทของกลุ่มสัมพันธ์
- 1.5 ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์
- 1.6 หลักการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสัมพันธ์

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

- 2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
- 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
- 2.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
- 2.4 องค์ประกอบความรับผิดชอบ
- 2.5 ประเภทของความรับผิดชอบ
- 2.6 ลักษณะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
- 2.7 การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบ
- 2.8 ขั้นตอนการฝึกความรับผิดชอบ
- 2.9 เทคนิคการฝึกความรับผิดชอบ
- 2.10 การประเมินความรับผิดชอบ

3. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านพรตะเคียน

- 3.1 ข้อมูลทั่วไป
- 3.2 ข้อมูลอาคารสถานที่
- 3.3 ข้อมูลนักเรียน
- 3.4 ข้อมูลสภาพชุมชน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

1. ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์มีชื่อเรียนในภาษาอังกฤษหลายคำ เช่น Group Dynamics, หรือ Group Process และมีชื่อเรียกในภาษาไทยเช่น กลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการกลุ่ม พลวัตรกลุ่ม พลัฏกลุ่ม เป็นต้น แต่คำที่นิยมใช้มากที่สุดคือ กลุ่มสัมพันธ์ และ กระบวนการกลุ่ม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่า กลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้คือ

พนม ลิ้มอารีย์ (2520 : 39) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกันและมีการแสดงออกในลักษณะที่มีการปะทะสังสรรค์กัน กลุ่มมีกำเนิดมาจากกันและกัน หรือสมาชิกมีความผูกพันกันหรือสมาชิกมีประโยชน์ร่วมกัน แต่มีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของสมาชิกก็จะมีการขัดแย้งกันบ้าง ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่ม

บุหงา วชิรศักดิ์มงคล (2530 : 40) ได้อธิบายไว้ว่า กลุ่มสัมพันธ์สามารถเรียกเป็นอย่างอื่นได้หลายอย่างเช่น พลวัตรกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม หรือกลศาสตร์ของกลุ่มแม้แต่ในภาษาอังกฤษมีคำหลายคำที่มีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน คือ Group Dynamics, Group Process, Group Psychology

ทิสนา แชนมณี (2545 : 137) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ ว่าหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการปฏิบัติงานจะเป็นไปในทิศทางใดนั้นขึ้นอยู่กับพลังแรงผลักดันที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของกลุ่ม อาทิ ผู้นำกลุ่ม แบบแผนการสื่อสารและการใช้อำนาจของกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในกลุ่มและปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม เป็นต้น

การ์ทไรท์และ แชนเดอร์ (1968 : 3) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ 3 ความหมาย คือ

1. กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบหนึ่ง (A Set of political Ideology) ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการซึ่งกลุ่มควรจะดำเนินการและจัดให้มี

2. กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง ชุดของเทคนิค เช่น การเล่นสวมบทบาท (Role Playing) ตามรหัส 66 (Buss - Sessions) การสังเกต (Observation) การส่งผลย้อนกลับของกระบวนการกลุ่ม (Feedback of Group Process) และการตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision)

3. กลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ สาขาวิชาที่ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน (A Field Inquiry) ซึ่งจะเข้าไปเพื่อทราบธรรมชาติของกลุ่ม กฎการพัฒนาของกลุ่ม ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

โรแกน และ เซฟเฟอร์ (1971 : 197) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้คือ การศึกษาของธรรมชาติของกลุ่มที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยศึกษาถึงลงไปเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มโดยใช้การอภิปราย การเตรียมการ และการประเมินผลร่วมกัน ตลอดจนการให้สมาชิกเกี่ยวกับเทคนิคการเป็นผู้นำและ ผู้ตามที่ดี

เบรดฟอร์ด (1978 : 46) ได้กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นพฤติกรรมที่มีผลจากการการปะทะสังสรรค์ของบุคคลภายในกลุ่ม ซึ่งมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน และเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน รู้ถึงพฤติกรรมของแต่ละคน ซึ่งเป็นการพัฒนาสมาชิกในกลุ่มด้วย

จากความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ ได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลมารวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่กลุ่มตั้งเป้าหมายขึ้นโดยมีการวางแผน ทำกิจกรรมร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่วางไว้

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์มีหลายทฤษฎีได้แก่ (ทิตนา แจมมณี 2545 : 6 - 9)

1. ทฤษฎีสถาน (Filed Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญดังนี้คือ

1.1 โครงสร้างกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

1.2 โครงสร้างการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ในรูปของการกระทำ (Act) ความรู้สึก (Feel) และความคิด (Think)

1.3 สมาชิกในกลุ่มจะปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับตัว จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory Bales) โฮมาน (Homans) และไวท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎี นี้คือ

2.1 ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity)

2.2 ปฏิสัมพันธ์ คือ

2.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางกาย (Physical Interaction)

2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction)

2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ (Emotional Interaction)

2.2.4 กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำการมีปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก (Sentiment)

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดดังนี้ คือ

3.1 กลุ่มมีโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์หน้าที่ของสมาชิกและการแสดงบทบาทของสมาชิกอื่นถือว่าเป็นการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output)

3.2 การแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกระทำได้โดยผ่านทางระบบสื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสดงออก

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน (Moreno) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตการกระทำของกลุ่มขึ้นอยู่กับทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มในการเลือกรูปแบบและวิธีการที่จะปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interpersonal Choice)

4.2 เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ทางการศึกษาความสัมพันธ์ได้คือ การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) และเครื่องมือวัดสังคมมิติ (Sociometric test)

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic) ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือ

5.1 เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม จะต้องอาศัยกระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ซึ่งจะเป็นการให้รางวัล หรือการได้รับผลจากการทำงานในกลุ่ม

5.2 ในการรวมกลุ่ม บุคคลมีโอกาสดังต่อไปนี้เปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ (Defense Mechanisms) การช่วยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีปฏิบัติทางจิต (Therapy) สามารถจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการใช้หลักจิตวิทยาต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาการเรียนรู้ การเรียนรู้ ความคิด ความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ ฯลฯ สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคล

7. ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่ม (Group Syntality Theory) กฎแห่งผลทฤษฎีนี้มีแนวคิดจากทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม แนวคิดในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

7.1 ลักษณะของกลุ่มโดยทั่วไปมีดังนี้

7.1.1 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population Traits) ได้แก่ สติปัญญา ทักษะ บุคลิกภาพ เป็นต้น

7.1.2 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีบุคลิกเฉพาะกลุ่ม (Syntality Traits) หรือ Personality Traits ซึ่งเป็นผลจากสมาชิกกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุ่มได้แก่ ความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ การกระทำของสมาชิกร่วมกัน การตัดสินใจ รวมทั้งพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมาชิก

7.1.3 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีโครงสร้างภายในเฉพาะคน (Characteristic of Internal Structure) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และแบบแผนหรือลักษณะในการรวมกลุ่ม

7.2 พลัฏจอันเกิดจากบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of Synergy) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิกมีลักษณะ 2 ประการคือ

7.2.1 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance Synergy) หมายถึง ลักษณะของความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมของสมาชิกแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกของกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งทำให้กลุ่มไม่แตกแยกหรือมีสมาชิกถอนตัวจากกลุ่ม

7.2.2 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ (Effective Synergy) หมายถึงกิจกรรมที่สมาชิกกระทำเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

8. ทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (A Theory of group achievement) สตีวาร์ด ได้อธิบายทฤษฎีนี้ไว้ว่า สัมฤทธิ์ผลของกลุ่มโดยทั่วไปมี 3 ด้านคือ

8.1 การลงทุนของสมาชิก (Member inputs) เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มกัน ต่างคนต่างแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งคาดหวังการตอบสนองตามความคิดเห็นและความเข้าใจของ คนซึ่งการกระทำต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มถือเป็นการลงทุนของสมาชิก

8.2 โครงสร้างและผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

8.2.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ (Formal Structure) คือสิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้สมาชิกแต่ละคนให้มีฐานะ (Status) และหน้าที่ (Function) ตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้สมาชิกกระทำและตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ และทำให้ผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

8.2.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก (Role Structure) คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ภายในตัวของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนจะมีอิสระที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่ บทบาทที่กล่าวถึงได้แก่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอำนาจ (Anthony) ในการทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

8.2.3 ผลงานของกลุ่ม (Group Outputs) หรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (Group Achievement) หมายถึงผลที่ได้รับจากการลงทุนของสมาชิก ซึ่งได้แก่การแสดงออก การปฏิสัมพันธ์และการคาดหวังผลโดยอำนาจการแสดงออก การปฏิสัมพันธ์ และการคาดหวังผลโดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้าง และการกระทำของกลุ่ม ผลที่กลุ่มได้รับมี 3 ประการ คือ

1) ผลของการทำงาน (Productivity) ซึ่งเกิดจากความคาดหวังหรือจุดมุ่งหมายและการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

2) ขวัญกำลังใจของกลุ่ม (Group Morale) หากกลุ่มมีโครงสร้างและกระบวนการที่ดีขวัญและกำลังใจของกลุ่มจะมีความดีขึ้น

3) ความสามัคคี หรือการยึดเหนี่ยวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากความพอใจของสมาชิกกลุ่มในการทำงานร่วมกัน

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์กล่าวได้ว่าสามารถช่วยให้ผู้นำทฤษฎีมาให้เกิดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับ กระบวนการกลุ่ม ธรรมชาติของกลุ่ม พฤติกรรมของกลุ่ม ผู้นำและสมาชิกกลุ่ม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลาย ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศึกษาเพื่อการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

3. จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์

จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ ได้มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้คือ

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 137 – 140) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้พอสรุปได้ว่า

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง โดยปกติบุคคลโดยทั่วไปคิดว่าตนเองมีความเข้าใจในตนเอง ไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นชี้แจงว่าเป็นคนอย่างไร แต่ในบางด้านอาจจะไม่เข้าใจในตนเองไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งอาจเกิดความผิดพลาดได้ และมักจะมีการแก้ตัว ด้วยเหตุนี้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อาจจะช่วยให้ได้โดยเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของตนเองในทุก ๆ ด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจบุคคลอื่น ย่อมทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์จะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ในการทำงานร่วมกัน นอกจากจะอาศัยความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคนแล้ว สิ่งสำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จคือความร่วมมือ กลุ่มสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่สมาชิกให้มีทักษะจำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากที่กล่าวมาโดยสรุปแล้ว จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ คือ เพื่อช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง ทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีเจตคติที่ดีในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

4. ประเภทของกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์มีหลายประเภท ได้มีผู้แบ่งประเภทของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ อาทิ เช่น

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 140 – 157) ได้กล่าวถึงประเภทของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการรู้จักกันและสร้างสัมพันธ์ภาพ โดยการติดป้ายชื่อแนะนำตนเองและสมาชิกกลุ่ม การสัมภาษณ์และซักถาม หรือให้เล่นเกมเพื่อทำความรู้จักกัน
2. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเอง ยอมรับตนเองโดยมีเพื่อนสนิทเป็นสมาชิกเป็นกระบอกเสียงสะท้อนให้เห็น
3. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น จะทำให้เกิดการยอมรับในพฤติกรรมของคนอื่น เข้าใจถึงสาเหตุ ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและอภัยกัน เมื่อมีความเข้าใจกันงานก็จะดำเนินไปด้วยดี
4. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานร่วมกัน กลุ่มสัมพันธ์ประเภทนี้ควรดำเนินการให้มาก ซึ่งจะเป็นการฝึกให้สมาชิกทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถเรียนรู้นำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

5. ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์

เมื่อสมาชิกได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์แล้ว จะทำให้สมาชิกเกิดทักษะเพิ่มเติมซึ่งทิสนา แชนมณี (2520 : 30 – 31) และ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 21) ได้กล่าวไว้พอสรุปร่วมกันได้ดังนี้

1. ช่วยให้มีความสามารถติดต่อสื่อสาร โดยการใช้ภาษาสื่อความหมายกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและอย่างถูกต้อง
2. ช่วยให้สมาชิกใช้วิจารณญาณตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่
3. ช่วยให้มีความสามารถในการวิจารณ์วิเคราะห์คุณธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจถึงกฎเกณฑ์ที่ถูกต้องที่เราพึงปฏิบัติและยึดถือ

4. ช่วยให้นำเอาความสามารถของตนเองมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถ

5. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น และมีความสำนึกในความรับผิดชอบที่จะช่วยให้กิจการต่างๆ สำเร็จตามเป้าหมาย

นอกจากสมาชิกของกลุ่มจะได้รับประโยชน์โดยตรงดังกล่าวแล้ว ผลพลอยได้อื่นๆ อันเกิดจากการเข้าร่วมกลุ่ม มีดังนี้ (พนม ลิ้มอารีย์, น.ป.ป. : 56-57)

1. กลุ่มจัดเป็นสนามสำหรับทดสอบความสามารถของสมาชิก เช่น เด็กวัยรุ่นต้องการคบเพื่อนต่างเพศแต่มีความรู้สึกเคอะเขิน แต่ถ้าเด็กเหล่านั้นได้เข้ากลุ่มมีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ปฏิบัติภารกิจต่างๆ หายและเป็นปกติได้ หรือในกรณีที่คนเก่งแต่ไม่มีโอกาสจะพูดที่ไหนก็อาศัยกลุ่มเป็นที่ทดลอง หรือแสดงความสามารถให้คนอื่นเห็น

2. กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น ช่วยปรับปรุงเจตคนิยัตยใจของสมาชิกและให้สมาชิกได้เป็นกำลังใจให้แก่กัน

3. กลุ่มช่วยเสริมสร้างควมมีวินัยให้แก่ตนเอง เมื่อสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องมีการปฏิบัติตามกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีความอดทนด้วย

4. กลุ่มช่วยให้เกิดความรู้สึกลอดคย ให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้ความรักและกลุ่มยังเป็นเครื่องบำรุงขวัญของสมาชิกด้วยการทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รักและได้รับความยกย่องจากกลุ่มจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเชื่อมั่นในตนเอง

นงลักษณ์ ทิมาภรณ์ (2542 : 44) ได้ให้แนวคิดถึงผลที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมกลุ่มไว้ สรุปได้ดังนี้

1. วิธีการกลุ่มจะให้ผลส่งเสริม และสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามาก กล่าวคือจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้และความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้นตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจ และเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ

2. มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง แสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตน และมีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดการเข้าใจตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น

3. มีการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น บุคคลจะยอมรับตนเอง พัฒนาเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ส่วนในด้านเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่การใช้อำนาจลดลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอนและการควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น มีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ บุหงา วชิรศักดิ์มงคล

(2530 : 126) ได้กล่าวถึงผลการเข้าร่วมกิจกรรมไว้ได้อย่างสอดคล้องกัน โดยจำแนกโดยจำแนกเป็น 3 ด้านพอสรุปได้ดังนี้คือ

3.1 พัฒนาการด้านการใช้สติปัญญา บุคคลจะได้เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติของกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสมาชิกกลุ่ม เรียนรู้ขบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ อันเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

3.2 พัฒนาด้านทักษะ สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ได้แก่

3.2.1 ทักษะทางสังคม (Social skill) เป็นทักษะที่ช่วยทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่นทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของผู้อื่น การรับผิดชอบและการรู้จักอิทธิพลของตนเองและผู้อื่น

3.2.2 ทักษะการค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ เช่น ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การฟัง พูด อ่าน และการรายงาน

3.2.3 ทักษะทางปัญญา (Intellectual) ได้แก่ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลและการสร้างสรรค์

3.2.4 ทักษะในด้านการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ทักษะในด้านการวางแผนและการเป็นผู้นำ การแสดงความคิดเห็นด้วยการอภิปรายการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

4. การพัฒนาทางเจตคติ ได้แก่การเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ ด้านความรู้สึกมีความจริงใจและเป็นธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีความรู้สึกของตนเอง มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติของตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ลดอำนาจ ลดการสั่งสอน และควบคุมผู้อื่น พอใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2546 : 3) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึกและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงาน รู้จักวิิวางแผน คิดวิเคราะห์ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนสามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

จากการที่กล่าว มาแล้ว ข้างต้น จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สามารถที่จะช่วยในด้านพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพในหลายๆ ด้าน เช่น การมีมนุษยสัมพันธ์ ความมีวินัย ความเชื่อมั่น การเห็นคุณค่าในตนเอง ความอดทน ฯลฯ ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ายิ่ง และเมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติที่ดี ย่อมทำให้บุคคลประสบผลสำเร็จ

6. หลักการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกลุ่มสัมพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทิสนา แคมมณี (2545 : 143) ได้กล่าวถึงหลักการเรียนรู้และหลักการสอนกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้คือ

1. หลักการเรียนรู้

1.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัวมีชีวิตชีวา (Active Learning) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของคน

1.2 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่เพียงจากแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้ที่นักคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

1.3 การเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ การเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจและสามารถใช้การเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และจดจำได้ดี

1.4 การเรียนรู้กระบวนการมีความสำคัญ กระบวนการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการผลงานต่าง ๆ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กระบวนการเป็นสำคัญ ดังนั้นการเรียนรู้ต้องเน้นกระบวนการด้วย

1.5 การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้การช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น

2. หลักการสอนกลุ่มสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมการสอนกลุ่มสัมพันธ์โดยทั่วไปรองศาสตราจารย์ ดร.ทิสนา แคมมณี (2545 : 143) ได้กล่าวไว้ดังนี้คือ

2.1 ชี้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าไปร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึง (Active Participation) การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของคน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและความกระตือรือร้นที่จะเรียนมีชีวิตชีวา

2.2 ชีคกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ได้พูดคุยปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Group Interaction) ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

2.3 ชีคการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (Experiential Learning) ทั้งนี้เพราะการค้นหาและการค้นพบใด ๆ จากประสบการณ์ด้วยตนเองผู้เรียนมักจะจำได้ดีและมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน และมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2.4 เน้นกระบวนการ (Process Oriented) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่มและกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งพิจารณาผลงานเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย ดังนั้นการเรียนรู้กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผลงานดีขึ้น

2.5 เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of Knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนลึกซึ้งขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

3. ลักษณะของกิจกรรมที่ใช้หลักการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้นสิ่งสำคัญ กิจกรรมการสอนที่ใช้หลักกลุ่มสัมพันธ์ (ทิสนา แคมมณี 2545 : 151) ได้เสนอแนะว่าจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้กระทำ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะมีลักษณะให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3.2 กิจกรรมมีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงและสามารถแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3.3 กิจกรรมมีลักษณะที่ผู้เรียนต้องหาคำตอบด้วยตัวเอง ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าทำหน้าที่ถ่ายทอดหรือการให้ข้อมูล

3.4 กิจกรรมจะประกอบไปด้วยขั้นตอนของการวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ กระบวนการทำงาน กระบวนการสื่อสาร กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการตัดสินใจ เป็นต้น

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ใช้กระบวนการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

4.1 ขั้นนำ คือการเตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เช่นการทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

4.2 ขั้นกิจกรรม คือการให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง

4.3 ขั้นอภิปราย คือการให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดความรู้สึกและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

4.4 ขั้นสรุปและนำไปใช้ คือ ขั้นของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ จากขั้นกิจกรรมและขั้นอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวัน

5. วิธีการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับหลักการและทฤษฎีของของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีหลายวิธี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือก 4 วิธีในการใช้จัดกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4 - 8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยกันแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

วัตถุประสงค์ วิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อยมุ่งให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องที่เรียนกว้างขึ้น

องค์ประกอบสำคัญของวิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย

1. มีผู้สอนและผู้เรียน
2. มีการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4 - 8 คน
3. มีประเด็นในการอภิปราย
4. มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึกและประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในประเด็นอภิปราย
5. มีการสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่ม
6. มีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียน
7. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญของการสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย

1. ผู้สอนจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละประมาณ 4-8 คน
2. ผู้สอนหรือผู้เรียนกำหนดประเด็นอภิปราย
3. ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามประเด็นอภิปราย
4. ผู้เรียนสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายร่วมกันเป็นข้อสรุปของกลุ่ม
5. ผู้สอนและผู้เรียนนำข้อสรุปของกลุ่มย่อยมาสรุปบทเรียน
6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนของผู้เรียน

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย

ข้อดี

1. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง
2. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนให้ข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น
3. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการพูด ทักษะการแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์และทักษะการคิด

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีการสอนที่ใช้เวลานาน
 2. เป็นวิธีการสอนที่ต้องอาศัยสถานที่หรือบริเวณกว้างพอที่จะจัดกลุ่มอภิปรายกันได้ โดยไม่รบกวนกัน
 3. หากผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี การอภิปรายอาจไม่ได้ผล
 4. หากสมาชิกกลุ่มและผู้สอน ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดี อาจเกิดปัญหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้
2. เกม (Game) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกาเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ วิธีการสอนโดยการใช้เกม เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เรื่องราวต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและทำความเข้าใจความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับ ประสบการณ์ตรง เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง

องค์ประกอบสำคัญของวิธีการสอนโดยการใช้เกม

1. มีผู้สอนและผู้เรียน
2. มีเกมและกติกาการเล่น
3. มีการเล่นเกมตามกติกา
4. มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลของการเล่น วิธีการเล่นและพฤติกรรมการเล่นของผู้ เล่นหลังการเล่น

5. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญของการสอนโดยการใช้เกม

1. ผู้สอนเสนอเกม ชี้แจงวิธีการเล่นและกติกาการเล่น
2. ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา
3. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่นและวิธีการหรือพฤติกรรมการเล่นของผู้เรียน
4. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสอนโดยการใช้การ เกม

ข้อดี

1. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ผู้เรียนได้รับความ สนุกสนาน แล้เกิดการเรียนรู้จากการเล่น
2. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วย ตนเอง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและอยู่คงทน
3. เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนไม่เหนื่อยมากในการสอน

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีการสอนที่ใช้เวลามาก
2. เป็นวิธีการสอนที่มีค่าใช้จ่าย เนื่องจากบางเกมต้องซื้อหามาโดยตรง
3. เป็นวิธีการสอนที่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอน ผู้สอนต้องมีความรู้และ ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเกม
4. เป็นวิธีการสอนที่ต้องเตรียมการมาก เกมเพื่อการฝึกทักษะแม้จะไม่ซับซ้อน ยุ่งยากมากนัก แต่ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเล่นให้ผู้เรียน

5. เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนต้องมีทักษะการอภิปรายที่มีประสิทธิภาพ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนประมวลความรู้และสรุปการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์

3. บทบาทสมมุติ (Role - Playing) บทบาทสมมุติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและ แสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนนำเอาการแสดงออกของผู้แสดงทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและ พฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับบทบาทสมมุติที่ตนแสดง

วัตถุประสงค์ เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและของผู้อื่น เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสมมุติที่ตนแสดง

องค์ประกอบสำคัญของวิธีการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ

1. มีผู้สอนและผู้เรียน
2. มีสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ
3. มีการอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกและสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

4. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญของการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ

1. ผู้สอนและผู้เรียนนำเสนอสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ
2. ผู้สอนและผู้เรียนเลือกผู้แสดงบทบาท
3. ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติและสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
5. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียน

6. ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

7. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสอน โดยใช้ บทบาทสมมุติ

ข้อดี

1. เป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง
2. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของคน
3. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการเผชิญสถานการณ์และตัดสินใจแก้ปัญหา
4. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพจริง
5. เป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และกระเรียน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลได้จากผู้เรียนโดยตรง

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีการสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร
2. เป็นวิธีการสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่ดีพอ อาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นมาได้
3. เป็นวิธีการสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ของผู้สอน หากผู้สอนขาดคุณสมบัติข้อนี้ ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคนและไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้นอาจเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องไปได้
4. เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. กรณีตัวอย่าง (Case) กรณีตัวอย่าง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องที่สมมุติขึ้นจากความจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์
- วัตถุประสงค์ เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนฝึกฝนและเผชิญการแก้ปัญหา โดยไม่ต้องรอให้ปัญหาเกิดขึ้นจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ทดวิเคราะห์ และเรียนรู้จากความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

1. มีผู้สอนและผู้เรียน
2. มีกรณีเรื่องที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง

3. มีประเด็นคำถามให้คิดพิจารณาคำตอบ
4. มีคำตอบที่หลากหลายไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดอย่างชัดเจนหรือแน่นอน
5. มีการอภิปรายเกี่ยวกับสภาพปัญหา มุมมอง และวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนและ

สรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

6. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนสำคัญของการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

1. ผู้สอน ผู้เรียนนำเสนอกรณีตัวอย่าง
2. ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง
3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
4. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายคำตอบ
5. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับ ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหของผู้เรียนและ

สรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสอนโดยใช้ กรณีตัวอย่าง

ข้อดี

1. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น
2. เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงและ ได้ฝึกแก้ปัญหา โดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิด ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญ ปัญหานั้นในสถานการณ์จริง
3. เป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน

ข้อจำกัด

1. หากกลุ่มผู้เรียนมีความรู้ไม่แตกต่างกัน การเรียนรู้อาจไม่กว้างเท่าที่ควร เพราะ ผู้เรียนมักมีมุมมองที่คล้ายกัน
2. แม้ปัญหาและสถานการณ์จะใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ กับผู้เรียน ความคิดในการแก้ปัญหาจึงควรเป็นไปตามเหตุผลที่ถูกที่ควร ซึ่งอาจไม่ตรงกับ การปฏิบัติจริงได้

จากความที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าแนวคิดและหลักการในการจัดกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีหลักการเน้นผู้เรียนศูนย์กลาง ยึดแหล่งเรียนรู้เป็น

สำคัญ บัณฑิตค้นพบด้วยตนเอง เน้นกระบวนการ และเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการ การอภิปรายกลุ่มย่อย เกม กรณีตัวอย่าง และ บทบาทสมมุติ ในการนำมาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

1. ความหมายของความรับผิดชอบ

มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้หลายความคิด ดังนี้

กะเน็งรัตน์ ลาโพธิ์ (2535 : 38) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคมด้วยความผูกพัน ความพากเพียรพยายามและความละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

บุญเดือน ปั่นแสง (2535 : 30) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสนใจ พากเพียร ละเอียด รอบคอบ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

อารมณ สุคมี (2537 : 18) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบไว้ว่าหมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายามความละเอียดรอบคอบเพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมาย โดยรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำหรือปฏิบัติ และยอมรับผลของการกระทำนั้นทั้งด้านผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

กุลนารด กรุทครองพันธ์ (2538 : 32) ได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายาม ความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุตามความหมาย โดยรู้จักหน้าที่ของคนที่ต้องกระทำหรือปฏิบัติ และยอมรับผลของการกระทำทั้งในด้านดีและด้านเสีย พร้อมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

จุไรรัตน์ นันทยทวิกุล (2538 : 24) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ประทีป กระจายพันธุ์ (2538 : 25) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นภาระหน้าที่ที่แต่ละคนครองอยู่ ซึ่งบุคคลจะรับไม่ว่าจะเป็นงานที่ได้รับมอบหมายหรืองานในหน้าที่ จะต้องทำให้บรรลุความสำเร็จ ถูกต้อง มีประสิทธิภาพและมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำอย่างเต็มความสามารถสอดคล้องกับความมุ่งหมายต้องยอมรับทั้งความผิดพลาดและความสำเร็จสามารถเชื่อถือได้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่

ฟลิปโป (Flippo 1996 : 122) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการคือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

จากความหมายของความรับผิดชอบที่กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การที่บุคคลมีความเอาใจใส่ปฏิบัติภารกิจ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความซื่อสัตย์ ความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียและพยายามปรับปรุงผลการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบโดยตรงยังไม่มีผู้ใดกล่าวถึง มีแต่เพียงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาพาดพิงใช้ได้ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของ เพียเจต์ และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจต์ (1948 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2536) ได้แบ่งขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมเป็น 2 ขั้นคือ

1.1 Heteronymous เป็นผู้ที่กระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมจากผู้มีอำนาจเหนือตนและถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามเปลี่ยนแปลงไม่ได้

ลักษณะของการพัฒนาทางจริยธรรมขั้น Heteronomous

เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ขวบ รับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดา มารดา ครู และเด็กโต เด็กวัยนี้จะมีความเชื่อถือดังต่อไปนี้

1.1.1 พฤติกรรมใดจะถูกหรือดีก็ต่อเมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

1.1.2 กฎเกณฑ์มิ ว่างปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและแก้ไขไม่ได้

1.1.3 ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยเด็ดขาด ถ้าใครปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นคนดีและคน ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นคนไม่ดี

1.1.4 การประเมินตัดสินว่าใคร ผิด หรือ ถูก ไม่คำนึงถึงความต้องการแรงจูงใจ หรือเจตนาของผู้กระทำ

1.2 Autonomous เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่า กฎเกณฑ์ คือข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้ คือ ความร่วมมือการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญ

ลักษณะของการพัฒนาการทางจริยธรรมขั้น Autonomous

1.2.1 กฎเกณฑ์ คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล และกฎเกณฑ์จะเปลี่ยนแปลงได้ถ้าหากบุคคลที่ใช้กฎเกณฑ์ตกลงกันว่าจะเปลี่ยน

1.2.2 กฎเกณฑ์จะมีความหมายหรือมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อบุคคลที่จะต้องปฏิบัติยอมรับกฎเกณฑ์

1.2.3 การร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการทางจริยธรรม

1.2.4 การประเมินตัดสินว่าใคร ผิด หรือ ถูก คำนึงถึงความต้องการ แรงจูงใจ หรือเจตนาของผู้กระทำ

2. พัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (1969 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2536) ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้นดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional Level) ในระดับนี้เด็กจะได้รับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโตและนึกถึงผลลัพธ์ที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ มี 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 การลงโทษและเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) ถ้าเด็กถูกทำโทษจะคิดว่าตนผิดจะเลิ้งไม่ทำอีก แต่ถ้าได้รับคำชมหรือรางวัลก็คิดว่าตนทำถูกและจะทำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎข้อบังคับเพื่อหวังของตอบแทนหรือรางวัล

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) ในระดับนี้ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครองกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกเป็นสิ่งที่ตนควรกระทำ ไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตน มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “good boy, Orientation”) เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นชื่นชอบและยอมรับ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (Law and Order Orientation) คนดี หรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือ คนที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมหลักการด้วยวิจารณ์ญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional Level) การตัดสินใจถูกหรือผิดไม่ควรมาจากวิจารณ์ญาณของคนมี 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 5 สัญญาและสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) ขั้นนี้เน้นคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่า เป็นสิ่งที่ถูกสมควรปฏิบัติตาม แต่มีการแก้ไขได้โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นหลักเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคและยุติธรรม สิ่งถูกและสิ่งผิดขึ้นอยู่กับนิยามที่บุคคลยึดถือ

จากทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของเพียเจต์ และ โคลเบอร์ก ที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมตาม วุฒิภาวะ วัช ความสนใจ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน

3. ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบมีความสำคัญประการหนึ่งของปัญหาดัง ๆ ความรับผิดชอบมีความสำคัญ ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ ไว้ คือ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: บทคัดย่อ) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของ ความเป็นพลเมืองคืออย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้ บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่นทำตามหน้าที่ของตนและ มีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็น คนที่มีความรับผิดชอบนี้เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความ ราบรื่นและสงบสุข นอกจากนี้ ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีก ด้วยและถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบจะส่งผลคือ

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายและทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็น คุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลัก จริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. ไม่เป็นต้นเหตุของความเสียหายและความเสื่อมในส่วนรวม

ไซริคน์ ปราณี (2531) กล่าวว่าไว้ว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะเกิดผลดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็นคุณประโยชน์ทั้งตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎ จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

กรมศาสนา (2521 อ้างถึงในกองวิจัยทางการศึกษา , 2542) ประเทศชาติจะรุ่งเรืองได้ทุก ด้านอยู่ที่ตัวบุคคล ถ้าบุคคลมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมสูงแล้ว ประเทศชาติจะ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่ปัจจุบันได้ยินเสมอว่าศีลธรรมหรือคุณธรรมเสื่อม ความจริง คุณธรรมมีสภาพเป็นนามธรรมมีสภาพเป็นปกติไม่ดีขึ้นหรือเลวลง แต่ที่บุคคลเห็นว่าเลวลงนั้นอยู่ที่ คนส่วนหนึ่งไม่สนใจประพฤติดนให้มีคุณธรรมตามหลักของศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามจึง ต้องเร่งปลูกฝังความดีและความดีประการหนึ่งคือ ความรับผิดชอบ

ความสำคัญของความรับผิดชอบที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ถ้าขาดความรับผิดชอบจะเป็น สาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย หากคนในสังคม มีความรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ของ สังคมจะลดน้อยลง หรือหมดไป ดังนั้นจึงควรมีการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบทั้งนี้เพื่อ ความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติต่อไป

4. องค์ประกอบของความรับผิดชอบ

นักวิจัยทางการศึกษาและนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาวิจัยใน องค์ประกอบของความรับผิดชอบหรือลักษณะที่เป็นตัวกำหนดของความรับผิดชอบ ซึ่งมีผู้ได้ กล่าวถึงองค์ประกอบของความรับผิดชอบไว้ดังนี้คือ

เพชรินทร์ ปฐมวนิชกะ (2535 : 17 – 20) ได้รวบรวมและสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการจัดการศึกษาอบรม วิธีการที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรม ความรับผิดชอบ ได้แก่การให้ความเอาใจใส่ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมให้มีวินัย โดยการให้เหตุผล ฯลฯ ตรงกันข้าม การฝึกอบรมด้วยการให้รางวัลและใช้อำนาจมากจนเกินไปจะ ส่งผลให้ความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กต่ำ
2. ผลที่ได้จากการศึกษาอบรม เป็นอีกลักษณะหนึ่งขององค์ประกอบที่มีอิทธิพล ต่อความรับผิดชอบของนักเรียน ได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียน การได้รับทุนการศึกษา และความ มีน้ำใจของครู

3. ลักษณะทางสังคม - เศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สภาพทางเศรษฐกิจ ครอบครัว สมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน

4. ลักษณะทางสังคม - จิตวิทยา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ลักษณะ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้คือ ลำดับการเกิด ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ การปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์และความวิตกกังวล

บราวน์ (Browne 1958 อ้างถึงใน วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์, 2537 : 57) ได้สรุปองค์ประกอบของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ให้ความไว้วางใจได้
2. มีความคิดริเริ่ม
3. ไม่ถ้อยถอยต่ออุปสรรค
4. ทำงานแข่งขัน
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
6. มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีกว่าเดิม

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบได้ว่าเป็นวิธีการหรือปัจจัย ที่ทำให้บุคคลมีความรับผิดชอบมากขึ้นซึ่งได้แก่ การอบรม ผลการอบรม ลักษณะทางสังคมทางเศรษฐกิจ ทางจิตวิทยา การรู้จักยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

5. ประเภทของความรับผิดชอบ

มีผู้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็นหลายประเภท ดังต่อไปนี้

คู่มือปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก (2522 : 69) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของนักเรียนว่าประกอบด้วย

1. คนที่มีความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึงการที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามกำหนด

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาหมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเต็มที่

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตนและรู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มที่ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติและยังนำความสามารถความรู้ที่ตนมีอยู่มาคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

ไชยรัตน์ ปราณี (2531: 54 – 55) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะบทบาทของคนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงให้อยู่ในฐานะที่สามารถช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูกยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่เรากระทำลงไปนั้นจะมีผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะทำให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่างตั้งแต่สังคมขนาดเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ ความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลทุกคนจะต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เริ่มตั้งแต่สังคมเล็กที่สุด คือ ครอบครัว จนถึงสังคมระดับใหญ่ คือ ประเทศชาติ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ บุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อน้ำที่พลเมือง ได้แก่

- 1.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม
- 1.2 รักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม
- 1.3 ช่วยเหลือผู้อื่น
- 1.4 มีความร่วมมือกับคนอื่น

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่

- 2.1 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- 2.2 ช่วยเหลืองานบ้าน
- 2.3 รักษาชื่อเสียงของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ได้แก่

- 3.1 ตั้งใจเล่าเรียน
- 3.2 เชื่อฟังครู อาจารย์
- 3.3 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

3.4 รักษาทรัพย์สินของโรงเรียน

4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่

- 4.1 ช่วยดักเตือนแนะนำเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด
- 4.2 ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม
- 4.3 ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด
- 4.4 ไม่ทะเลาะกัน ไม่เอาเปรียบ
- 4.5 เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

เพชรินทร์ ปรมวณิชกะ (2535 : 11) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสมให้ลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพทันตามเวลาที่กำหนด ซึ่งในที่นี้อาจรวมถึงการศึกษาเล่าเรียนด้วย ในส่วนนี้ความเกี่ยวข้องโดยตรงของนักเรียนหมายถึง การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร ละเอียดลออ รอบคอบ อดทน ซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัย

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวหมายถึงการรู้จักฐานะหน้าที่ของคนที่มีต่อครอบครัวปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

3. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีลักษณะเกี่ยวข้องกับนักเรียนเช่นเดียวกันกับข้อ 1 หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศและชื่อเสียงตลอดจนสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้สถานศึกษา

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวมเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม รวมทั้งชักจูงให้บุคคลอื่นปฏิบัติกิจกรรมเพื่อความผาสุกของสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปประเภทของความรับผิดชอบได้ 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักแก้ปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่นการรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากภัยอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันเวลากำหนด ตรงเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชน

ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

6. ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

บุคคลในสังคมย่อมมีความแตกต่างหลาย ๆ ด้าน หลายลักษณะด้วยกัน ดังนั้นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง เป็นลักษณะที่ดี เป็นที่ยกย่องชมเชยในสังคม ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

กรมการศาสนา (2526 : 42-43) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. ซื่อตรงต่อหน้าที่
2. ดำเนินชีวิตที่รับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน
3. รู้จักวางแผนและดำเนินงานอย่างมีระเบียบ
4. มุ่งมั่นตั้งใจใช้วิชาความรู้ และความสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกประการ
5. ขอมรับผลสำเร็จและความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงานทุกอย่าง
6. พยายามปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติหน้าที่การงานบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
7. พยายามปฏิบัติในหน้าที่ให้สำเร็จ รวดเร็วเรียบร้อยด้วยความเต็มใจจริงใจ
8. เคารพในสิทธิเสรีภาพ และความคิดเห็นของคนอื่นเป็นปกติวิสัย

7. การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบ

บุคคลในสังคมไทยยังขาดความรับผิดชอบอยู่มาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบต่อเกิดกับคนไทยทุกคน สถาบันทางสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ล้วนอยู่ในฐานะที่ต้องช่วยเหลือกันปลูกฝังความรับผิดชอบต่อคนไทย โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังจะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม แต่ความรับผิดชอบมิได้มีมาแต่กำเนิดหากแต่สามารถฝึกอบรมและ ปลูกฝังให้กับคนในสังคมได้ ซึ่งได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้คือ

เรวดี วงศ์พรหมเมฆ (2521 : 33) กล่าวถึงความรับผิดชอบของเด็กไว้ว่า มิใช่ด้วยการกล่าวตักเตือนเท่านั้น แต่ต้องให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจะก่อให้เกิดความเคยชินและเกิดเป็นนิสัยที่ฝังแน่นจนกลายเป็นค่านิยมต่อไป

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2531: 9) ได้กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของคนเราจะมีลำดับขั้นตอนและองค์ประกอบสำคัญของการฝึกฝนจริยธรรม 3 ประการคือ

1. ความรู้ คือ ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม ที่เด็กต้องเรียนรู้และควรปฏิบัติอย่างไร ซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์ การใช้เหตุผลและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ลักษณะนิสัย คือการฝึกฝนทางจริยธรรม จนเกิดเป็นลักษณะนิสัย การปฏิบัติ อยู่เสมอจึงจะเป็นผู้มีจริยธรรมและทักษะ ตลอดจนเจตคติทางจริยธรรม

3. จิตใจ การมีความรู้และลักษณะนิสัยทางจริยธรรม ไม่ใช่หัวใจของการฝึก จริยธรรมเพราะ อริสโตเติล กล่าวไว้ว่า คุณธรรมไม่ใช่เป็นสิ่งที่มียู่ในมนุษย์ตั้งแต่เกิดแต่คุณธรรม เป็นภาวะทางจิตใจที่จะทำดีหรือชั่ว การสร้างจิตใจที่จริยธรรมหรือการฝึกภาวะทางจิตใจมุ่งที่จะทำ ดี จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมของคน

ไซค์แมน (Sideman. 1962 : 408 - 411) ได้รวบรวมทัศนะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. ควรเริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบและการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบควรให้ เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัด จนเกินไป

6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อรู้ว่าส่วนไหนเป็นความรับผิดชอบ ของเขา

8. เจตคติและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อ ความรับผิดชอบของเด็ก

จากการที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการพัฒนาความรับผิดชอบต้องเริ่มจากวัยเด็ก โดย มอบหมายงานให้ทำตามความสามารถ ยกย่องชมเชยเมื่อเด็กทำดี ไม่ควรใช้อารมณ์กับ เด็ก และ ผู้ใหญ่ต้องมีความเข้าใจเรื่องพัฒนาการของเด็ก เมื่อเด็กได้รับการฝึกความรับผิดชอบอย่าง เหมาะสมกับวัย ก็จะโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ

8. ขั้นตอนการฝึกความรับผิดชอบ

อรัญ โสภณ (2533 : 43) ได้กล่าวไว้ถึงขั้นตอนการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กพอสรุป ได้ดังนี้

1. เริ่มให้เด็กทำงานง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เมื่อมอบหมายงานให้ทำควรให้เด็กทำอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้มีประสบการณ์ด้วย ตนเอง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น

3. ให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตน ไม่ปิดความรับผิดชอบงานของตนไปให้ผู้อื่น

4. หากเด็กทำอะไรผิดพลาดก็ควรช่วยเหลือแนะนำ

9. เทคนิคการฝึกความรับผิดชอบ

การฝึกความรับผิดชอบนั้นมีแนวทางหรือวิธีการที่หลากหลายวิธี มีผู้เสนอเทคนิคในการฝึกความรับผิดชอบไว้ดังเช่น

วิภากรณ์ เรือนทิพย์ (2530 : 22) ได้เสนอเทคนิคในการฝึกความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ควรทำอะไรให้เด็กเห็นว่ามีความสำคัญต่อตัวเด็กเอง เพื่อให้เกิดความสนใจขึ้นก่อนแล้วเด็กจะปฏิบัติตาม
2. พยายามพูดให้น้อย โดยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง และมีความนับถือตนเอง
3. ควรยกย่องชมเชยเมื่อเด็กกระทำดีหรือเหมาะสม
4. ควรควบคุมความประพฤติของเด็ก โดยการใช้เหตุผล และหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์เมื่อเด็กกระทำไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม

จากการที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าได้ว่าเทคนิคการฝึกความรับผิดชอบ ควรฝึกอบรมตั้งแต่เด็กทั้งทางบ้านและโรงเรียน สอนให้รู้จักหน้าที่ของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งแรงด้วยเหตุผลเมื่อเด็กทำผิด และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่เหมาะสม ซึ่งเทคนิควิธีการมีความสอดคล้องกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

10. การประเมินความรับผิดชอบ

ผกา สัตยธรรม (2528 : 41) ได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ภาค คือ

1. ภาคปฏิบัติ ซึ่งได้แก่การสังเกตพฤติกรรม การสนทนา ได้ถาม การถามจากผู้เกี่ยวข้องจะได้ข้อมูลตรงจุดมากขึ้นแต่ต้องใช้เวลาเป็นการบันทึกพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อติดตามผลและแก้ไขพฤติกรรม
2. ภาคทฤษฎี เป็นการประเมินผลด้วยข้อสอบหรือแบบสอบถาม ตามระดับคะแนนจะมากน้อย ซึ่งอาจจะมีระดับตั้งแต่ ดีมาก ดี ก่อนข้างดี พอใช้ ต้องแก้ไข และต้องปรับปรุงใหม่

จากที่กล่าวถึงการประเมินความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้นำหลักการมาใช้ ในการประเมินความรับผิดชอบของนักเรียนทั้งภาคปฏิบัติและภาคความรู้ โดยดำเนินการดังนี้คือ

1. ภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ สังเกตพฤติกรรม สนทนา สัมภาษณ์ การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น ในระหว่างที่ผู้วิจัยใช้แผนการจัดกิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์

2. ภาคทฤษฎี ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบ มาตรฐานค่าของลิเคิร์ต ซึ่งมี 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็นแบบวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง 20 ข้อ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน จำนวน 10 ข้อ โดยให้นักเรียนทำแบบวัดความรับผิดชอบก่อนการจัดกิจกรรม (Pretest) และหลังการจัดกิจกรรม (Posttest)

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านพรตะเคียน

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อสถานศึกษา โรงเรียนบ้านพรตะเคียน ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลสลุย อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร รหัสไปรษณีย์ 86140 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 ตำบลสลุย อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร โรงเรียนอยู่ห่างจากตัวจังหวัดจากถนนสายเพชรเกษมไปทางอำเภอกำแพงเป็นระยะทาง 60 กิโลเมตร โรงเรียนบ้านพรตะเคียนได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งโรงเรียนตามหนังสือองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพรที่ ขพ.02 / 133 วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2523 เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2523 มีพื้นที่จำนวน 36 ไร่ 2 งาน 3 ตารางวา

คำขวัญของโรงเรียน รักสะอาด เรียนดี มีวินัย

ปรัชญาของโรงเรียน คำของคนอยู่ที่ผลของงาน

วิสัยทัศน์ โรงเรียนบ้านพรตะเคียนมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ใญ่ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ภายในปีพ.ศ. 2552

ข้อมูลด้านอาคารสถานที่

โรงเรียนบ้านพรตะเคียนมีอาคารเรียนและ อาคารประกอบจำนวน 5 หลัง ได้แก่อาคารเรียน 1 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง อาคารชั่วคราว (ได้รับบริจาคจากสำนักงานคาทอลิกสงเคราะห์)จำนวน 1 หลัง และอาคารซ่อมแซมหลังพายุไต้ฝุ่น เกย์ 2 หลัง จำนวนห้องเรียนประกอบด้วยห้องอนุบาล 1 และอนุบาล 2 จำนวน 1 ห้อง ชั้น ป. 1 – ป. 6 จำนวน 6 ห้อง ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องพยาบาล และห้องธุรการ อย่างละ 1 ห้อง

ข้อมูลค่านักเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน (ข้อมูล 1 มกราคม 2550)

1. จำนวนนักเรียนเขตพื้นที่บริการทั้งหมด 156 คน
2. จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นดังนี้

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
อนุบาล 1	10	11	21
อนุบาล 2	9	10	19
รวม	19	21	40
ป. 1	8	10	18
ป. 2	4	10	14
ป. 3	10	13	23
ป. 4	6	8	14
ป. 5	14	9	23
ป. 6	13	11	24
รวม	55	61	116
รวมนักเรียนทั้งหมด	74	82	156

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

3. มีนักเรียนบกพร่องเรียนร่วม จำนวน 3 คน
4. นักเรียนมีภาวะทุโภชนาการ จำนวน 2 คน
5. นักเรียนปัญญาเลิศ ไม่มี
6. นักเรียนต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน 2 คน
7. จำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อห้อง 19 คน
8. อัตราส่วนครู: นักเรียน 1 : 19
9. จำนวนนักเรียนที่ลาออกกลางคัน ไม่มี
10. จำนวนนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน

ประเภทการเรียน	10 คน
ประเภทกีฬา	5 คน
ประเภทกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม	15 คน

ข้อมูลบุคลากร

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษาสูงสุด		
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ผู้อำนวยการ	1	-	-	1	-
ครูประจำการ	1	6	-	6	1
นักการภารโรง	1	-	1	-	-
รวม	3	6			
	9		1	7	1

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลบุคลากรของโรงเรียน

สภาพโดยรวมของชุมชน

1. สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียน มีลักษณะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นที่ราบลุ่ม มีประชากรประมาณ 1,500 คน บริเวณใกล้เคียงโรงเรียนโดยรอบได้แก่ วัดถ้ำพระเคียน โบสถ์ทางศาสนาคริสต์ ศาลพ่อตาหินช้าง สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านพระเคียน อนามัยบ้านพระเคียน โรงงานขุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม อาชีพหลักของคนในชุมชนคือ เกษตรกรรม เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปได้แก่ ประเพณีตลาดนาบุญเขต

2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมคิด เป็นร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 95 นับถือศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 5 ฐานะทางเศรษฐกิจรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 100,000 ต่อปี จำนวนคนในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 3 คน

3. โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

ด้านโอกาส โรงเรียนอยู่ในชุมชนที่ประชากรมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สวนกาแฟ ไร่สับปะรด และ สวนผลไม้ ได้แก่ทุเรียน เงาะ ฝรั่ง เป็นต้น โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนเป็นอย่างดี

ด้านข้อจำกัด ขาดครูและบุคลากรเสริมด้านการปฏิบัติงาน ครูทุกคนรับภาระงานมากและครูร้อยละ 62.50 ที่พักอยู่ไกลจากโรงเรียนมากทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่พิเศษนอกเหนือเวลาราชการได้ อาคารและห้องสำหรับกิจกรรมพิเศษไม่เพียงพอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และความรับผิดชอบ โดยเสนอไว้ดังนี้

ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ (2534 : 47) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 42 คน ผลปรากฏว่าหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

บุญเดือน ปั่นแสง (2535 : 61) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ระพีพร นิมประยูร (2537 : 52) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพกับวิธีการสอนแบบปกติที่มีอยู่ต่อความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงขึ้น และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างคุณภาพมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

วิไลดา ดวงชาทม (2539 : 9) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม สำหรับเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่มีใช้ดังนี้ 1) การให้การเสริมแรงทางบวก 2) การใช้ตัวแบบ 3) การควบคุมตนเอง การวิจัยได้มีการเลือกใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมวิธีดังกล่าวเพื่อลดพฤติกรรมคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมมีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุม

นภคณ ภาวนะวิเชียร (2540 : 4) ศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปสร้างเสริมค่านิยมเป้าหมายให้แก่นักเรียนได้ โดยพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีพัฒนาในค่านิยมด้านความรับผิดชอบมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมดังกล่าว ทั้งในด้านความรู้ความรู้สึกที่ดีและพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมนั้น

อภิชาติ ภูประเสริฐ (2541 : 67) ได้ศึกษาผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับผิดชอบในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะมีผลสัมฤทธิ์และความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนสอน

สรวงสุดา สิงขรอาสน์ (2542 : 107) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำขององค์กรนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่า ผลการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำองค์กรนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่า ผลการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำองค์กรระดับปริญญาตรีด้านความรับผิดชอบ ที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการทดลอง

ศิริกา รัตนะวรรณ (2543 : 53) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พัฒนามนุษยสัมพันธ์ของวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ผลปรากฏว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนน มนุษยสัมพันธ์โดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนกลุ่มทดลองจะมีคะแนนมนุษยสัมพันธ์โดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มถูกค้าสัมพันธ์

พัฒนาวดี อนุสรณ์เทวินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุมพุก (วันครู 2503) อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ซึ่งเลือกจากการสังเกตของครูประจำชั้น จำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 10 โปรแกรมและ แบบวัดความรับผิดชอบจำนวน 30 ข้อ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนามีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วงษ์จันทร์ จำเผลา (2544 : 78) ได้ทำการศึกษาผลการใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองบัวโนนเมือง จังหวัดขอนแก่นซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน กลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มมีคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภณพรณ อักษรพรวิโรจน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรค์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการจับกลุ่มแบบคู่ จำนวน 16 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง อย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มและกลุ่มควบคุมอีก 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความรับผิดชอบมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

ซุนนิค (Zunick 1963 : 497) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการด้านความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางทางสังคมต่ำและฐานะทางสังคมปานกลางเพื่อต้องการทราบว่าการรับรู้ของเด็กในด้านการรับผิดชอบนั้นแปรตามระดับชั้นทางสังคมหรือไม่พบว่าเด็กที่มาจากฐานะทางสังคมปานกลางมีความรู้สึกด้านรับผิดชอบ

เพค และ การ์วินเฮอร์ริส (Peck and Harwinghurst 1963 : 237) ได้ทำการวิจัยพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตยมีความเป็นอิสระในตนเองและมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอิตาเลียนได้เร็วกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

มุลเลอร์ (Mueller 1969 : 495) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของความรับผิดชอบทางสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัย อิลลินอยส์ พบว่ากลุ่มนิสิตเข้าใหม่และนิสิตเก่ามีความรู้สึกไม่แตกต่างกันและนิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาทำคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านิสิตที่ไม่ได้รับทุน

ฮอฟแมน (Hofman 1970 : 216 - 360) ได้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูกับลักษณะจริยธรรมสี่ประการ คือ การมีความรู้สึกรับผิดชอบการยอมรับและการสารภาพผิดการยึดหลักแห่งตน การต้านทานสิ่งชั่วๆ พบว่าเด็กที่เลี้ยงดูแบบให้ความรักในช่วงอายุ 4 - 13 ปี มีลักษณะทางจริยธรรมสี่ประการสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย นอกจากนี้พบว่า การให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 5 ปี

บัดเดอร์เวิร์ท (Butterworth 1974 : 2043 -A) ได้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เจตคติต่อโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเจตคติต่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปสูงจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แมทธิว (Mattheai 1994 : 127) ได้ศึกษาสำรวจความต้องการภายในกลุ่ม ความเข้าใจในบทบาทตามระดับความต้องการและร่วมมือกันในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พบว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ คือ

1. การให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือตนเองในการทำงานกลุ่ม
2. กลุ่มจะเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและบทบาทของผู้นำกลุ่ม

จากรายงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน นักศึกษาได้ ทั้งในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม หน้าที่การงานและความรับผิดชอบด้านอื่น ๆ นับว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยในการสร้างเสริมพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรตะเคียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเครือข่ายกลุ่มสตูดิโอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร เขต 1 อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 75 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรตะเคียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร เขต 1 อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 23 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ จำนวน 10 แผน
 2. แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน แบบมาตราประมาณค่า จำนวน 30 ข้อ
- การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ทฤษฎีหลักการของกลุ่มสัมพันธ์ มาใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของความรับผิดชอบ กำหนดวิธีการในการจัด

กิจกรรมผู้วิจัยได้เลือกกิจกรรมที่ใช้ในการทดลองคือ อภิปรายกลุ่มย่อย เกม กรณีตัวอย่างและ บทบาทสมมุติ

1.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ จำนวน 10 แผน ซึ่งมีรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ดังตารางที่ 3 ดังนี้คือ

ตารางที่ 3 รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ

แผน	วิธีการจัดกิจกรรม	เรื่อง	เวลา
1	อภิปรายกลุ่มย่อย	ความหมายกลุ่มสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ	50 นาที
2	กรณีตัวอย่าง	การตรงต่อเวลา	50 นาที
3	เกม	การรู้จักหน้าที่ของตนเอง	50 นาที
4	อภิปรายกลุ่มย่อย	การปรับปรุงตนเอง	50 นาที
5	เกม	การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง	50 นาที
6	กรณีตัวอย่าง	การรู้จักรักษานามยี่ห้อส่วนตน	50 นาที
7	เกม	การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	50 นาที
8	บทบาทสมมุติ	การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดีเหมาะสมและ ตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด	50 นาที
9	เกม	การร่วมมือทำงานร่วมกับเพื่อน	50 นาที
10	กรณีตัวอย่าง	การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	50 นาที

1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ให้และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบพิจารณา โดยการหาคำดัชนีความ สอดคล้อง (ค่า IOC) ของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ แก้ไขตาม ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ไปทดลองใช้ กับนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สมบูรณ์อำเภอท่ามะแซ จังหวัดชุมพร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 20 คน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของ เนื้อหา วิธีการสอนและ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ที่ทดลองใช้แล้ว มาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม และนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์อีกครั้ง เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ไปใช้กับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบวัดความรับผิดชอบ ได้ดำเนินการดังนี้ คือ

2.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี หลักการ และเนื้อหารายละเอียด จากเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดแบบความรับผิดชอบ โดยนำแบบวัดความรับผิดชอบของวิชา ทาโบราณ (2542) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ซึ่งมีจำนวน 40 ข้อ มาพัฒนา และปรับปรุง โดยแก้ไขข้อความ ปรับลดจำนวนข้อให้เหลือเพียง 30 ข้อ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน และสภาพของกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบของแบบวัดความรับผิดชอบมีดังนี้คือ

1. แบบวัดความรับผิดชอบ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ท (Likert) แบ่งคำถามออกเป็น 2 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 20 ข้อ และความรับผิดชอบต่อเพื่อน จำนวน 10 ข้อ

ความรับผิดชอบต่อตนเองมีจำนวน 20 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 15, 16, 17, 18, 19, 20

ความรับผิดชอบต่อเพื่อนมี 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 21, 22, 23 ,24, 25, 26, 27, 28, 29, 30

ตารางที่ 4 ตัวอย่างแบบวัดความรับผิดชอบ

ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริงมาก	จริงปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
0 เมื่อมีปัญหาสงสัย หรือไม่เข้าใจในบทเรียน ฉันจะถาม ครูให้เข้าใจ					
0 ฉันรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทุกครั้ง					

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก บอก ให้ คะแนนดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริงมาก	ให้	4	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้ คะแนนดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริงมาก	ให้	2	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	5	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก จำนวน 15 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 6, , 8, 9, 12, 13 ,16,17
20, 24, 25, 28, 30

ข้อความที่มีความหมายทางลบ จำนวน 15 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 5, 7, 10, 11,, 14, 15,18, 19,
21, 22, 23 , 26, 27, 29

การหาคุณภาพของแบบวัดความรับผิดชอบ

2.2 นำแบบวัดความรับผิดชอบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจแก้ไขความเป็นปรนัยของข้อความ ภาษา และ ความชัดเจนของเนื้อหา แล้วนำแบบวัดความรับผิดชอบเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่าIOC)

2.3 นำแบบวัดความรับผิดชอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน บ้านใหม่สมบูรณ์ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรเขต 1 จำนวนนักเรียน 20 คน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83

2.4 นำแบบวัด ความรับผิดชอบใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการทดลองต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยการประยุกต์ตามแบบการทดลอง One group Pretest - Posttest Design ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 5 รูปแบบการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	การทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

E แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X แทน การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

จัดเตรียมแบบวัดความรับผิดชอบและแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนำไปใช้ในการทดลอง

2. ขั้นดำเนินการ

ดำเนินการทดลองจัดกิจกรรม โดย จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อแก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 23 คน จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมใช้จัดกิจกรรมในช่วงโมฆะแนวสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2.1 นำแบบวัดความรับผิดชอบต่อทดสอบก่อนจัดกิจกรรม (Pretest) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพรุตะเคียน จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 นำไปตรวจให้คะแนน

2.2 จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 10 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 22 มกราคม 2550

2.3 ทำการทดสอบหลังการจัดกิจกรรม (Posttest) ในวันที่ 29 เดือน มกราคม 2550 รายละเอียดของ กำหนดการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ตามตารางที่ 6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 กำหนดการใช้แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	รายละเอียดการจัดกิจกรรม	วัน เดือน ปี
	ทดสอบก่อนจัดกิจกรรม (Pretest)	17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549
1	ความหมายกลุ่มสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ	20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549
2	การตรงต่อเวลา	28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549
3	การรู้จักหน้าที่ของตนเอง	4 ธันวาคม พ.ศ. 2549
4	การปรับปรุงตนเอง	11 ธันวาคม พ.ศ. 2549
5	การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง	18 ธันวาคม พ.ศ. 2549
6	การรู้จักรักษานามยี่ส่วนตน	25 มกราคม พ.ศ. 2550
7	การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	3 มกราคม พ.ศ. 2550
8	การยกย่องชมเชยและตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด	8 มกราคม พ.ศ. 2550
9	การร่วมมือทำงานร่วมกับเพื่อน	15 มกราคม พ.ศ. 2550
10	การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	22 มกราคม พ.ศ. 2550
	ทดสอบหลังจัดกิจกรรม (Posttest)	29 มกราคม พ.ศ. 2550

3. ขั้นหลังการทดลอง

ทดสอบหลังการจัดกิจกรรม (Posttest) เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยหาเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) และ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. เปรียบเทียบหาความแตกต่างของความรับผิดชอบก่อนและหลังจัดกิจกรรมโดยทดสอบค่าที (t - test for Dependent)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\bar{D}$	แทน	ผลรวมคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดกิจกรรม
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาผล การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้เสนอในตารางที่ 7 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	จำนวนนักเรียน(N=23)ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80			
				ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ
ก่อนจัดกิจกรรม	150	112.61	9.26	12	52.20	11	47.80
หลังจัดกิจกรรม	150	125.65	6.49	19	82.60	4	17.40

จากตารางที่ 7 พบว่า คะแนนความรับผิดชอบก่อนจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนได้ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{x}$) เท่ากับ 112.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 9.26 ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 สำหรับคะแนนความรับผิดชอบหลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนได้ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{x}$) เท่ากับ 125.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 6.49 ผ่านเกณฑ์จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 82.60 ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ปรากฏผลในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	N	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{D}$	t	p
ก่อนการจัดกิจกรรม	23	112.61	5.95	8.88	10.49	0.00**
หลังการจัดกิจกรรม	23	125.62				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 8 พบว่าหลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นับว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ทำให้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความรับผิดชอบสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

งาน
วิจัย
13394
ฉบับ
ที่ 1

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

00211782

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้

เพื่อทราบผลของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งแสดงพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งตามลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยนำเสนอตามวิธีการและลำดับการจัดกิจกรรมดังนี้คือ

ครั้งที่ 1 การอภิปรายกลุ่มย่อย เรื่องความหมายของความรับผิดชอบเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้เรื่องความหมายของความรับผิดชอบและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนได้รู้จักบทบาทหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม จากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า นักเรียนให้ความสนใจในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนดีพอสมควร สำหรับในขั้นกิจกรรมการแบ่งกลุ่มและการอภิปรายกลุ่ม นักเรียนใช้เวลาในการแบ่งกลุ่ม การเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม นานมาก ผู้วิจัยต้องกระตุ้นให้นักเรียนเข้ากลุ่ม และทำกิจกรรมให้ทันภายในเวลาที่กำหนด ในขั้นอภิปรายตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่ค่อยกล้าพูดส่วนใหญ่พูดสรุปได้สั้น ๆ ไม่ค่อยเสนอความคิดเห็นและซักถาม ผู้วิจัยต้องใช้คำถามนำเพื่อช่วยสรุปผลการอภิปราย

ครั้งที่ 2 กรณีตัวอย่าง เรื่อง การตรงต่อเวลา จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือและสนใจกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียนจากการร้องเพลง ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนมีความสนุกสนาน ในขั้นกิจกรรมการแบ่งกลุ่มนักเรียนตื่นตัวและสนุกกับวิธีการแบ่งกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มในขั้นกิจกรรมนี้นักเรียนเข้ากลุ่มและดำเนินการได้เร็วกว่าครั้งแรก พบว่านักเรียนที่เรียนดีจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนและได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่ม ขึ้นอภิปรายจากประเด็นข้อคำถามในใบงาน นักเรียนมีการถกเถียงกันในกลุ่มและใช้เสียงดัง การนำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่มในชั้นสรุปนักเรียนบางกลุ่มสรุปได้ไม่ตรงประเด็น ผู้วิจัยช่วยเหลือโดยใช้คำถามนำเพื่อสรุปสาระสำคัญจากกรณีตัวอย่างเพิ่มเติม

ครั้งที่ 3 เกม เรื่อง การรู้จักหน้าที่ของตนเอง ผู้วิจัยสังเกตพบว่า นักเรียนมีการโต้ตอบและซักถามมากขึ้น การแบ่งกลุ่มและเข้ากลุ่มนักเรียนดำเนินการได้เร็ว นักเรียนรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ในกลุ่มดีขึ้น เมื่อแบ่งกลุ่มแล้วนักเรียนจะใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานทันที ขั้นกิจกรรมนักเรียนมีความสนุกสนานกับการเล่นเกม แต่ละกลุ่มร่วมมือกันทำงานจากเกมที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจเพื่อต้องการให้กลุ่มตนเองชนะ มีการปรึกษาหารือและช่วยกันในขณะที่เล่นเกม นักเรียนสามารถอภิปรายและสรุปสาระความรู้ที่ได้หลังจากการเล่นเกมนตามวัตถุประสงค์

ครั้งที่ 4 การอภิปรายกลุ่มย่อย เรื่อง การปรับปรุงตนเอง ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่กิจกรรมการอภิปรายกลุ่มย่อยในนักเรียนแบ่งกลุ่ม อภิปราย และขั้นตอนสรุปได้กระชับขึ้น นักเรียนมีการโต้ตอบข้อขัดแย้งของกลุ่มตนเองและใช้กระบวนการกลุ่มในการตัดสินใจปัญหา นักเรียนเริ่ม

เตรียมการแสดง ซึ่งต้องเตรียมจาก การอ่านบทและทำความเข้าใจของผู้แสดงให้ชัดเจนเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมุติตรงตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้

ครั้งที่ 9 เกม เรื่อง การร่วมมือทำงานร่วมกับเพื่อน นักเรียนชอบและมีความกระตือรือร้น และตื่นเต้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นักเรียนมีสีหน้าแสดงถึงความตั้งใจเมื่อผู้วิจัยแจ้งกิจกรรมให้ทราบ นักเรียนดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนกระบวนการกลุ่มหลังการแบ่งกลุ่มได้ดี นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มดีมาก ขั้นตอนกิจกรรมนักเรียนสนุกสนานและเพลิดเพลินกับการเล่นเกม ส่งเสียงปรึกษากันค่อนข้างดัง ทุกคนตั้งใจทำงานที่ตนเองรับผิดชอบเต็มที่เพราะต้องการที่จะชนะกลุ่มอื่น ๆ ในขั้นอภิปรายนักเรียนอภิปรายได้ตรงประเด็น ตามวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม มีการตอบโต้กันขณะอภิปราย จากการสอบถามนักเรียนหลาย ๆ คนพบว่านักเรียนสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ครั้งที่ 10 กรณีตัวอย่าง เรื่องการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในการจัดกิจกรรมผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มที่ดีและคล่องแคล่ว โดยสังเกตจากการใช้เวลาในการรวมตัวหลังการแบ่งกลุ่ม นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมมือกันดีมาก มีการสนทนา ปรึกษาหารือ และใช้เหตุผลในการโต้ตอบข้อขัดแย้งและปัญหาของกลุ่มโดยไม่แสดงอารมณ์ เมื่อเพื่อนคนอื่นในกลุ่มไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน และพบว่านักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการตัดสินใจ จากประเด็นคำถามจากกรณีตัวอย่าง นักเรียนดำเนินการอภิปรายผลโดยไม่เถียงกัน ขั้นสรุปพบว่า นักเรียนสามารถสรุปประเด็นและบอกถึงข้อคิดและประสบการณ์การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยได้การพูดคุย ซักถาม และสร้างสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และแก้ปัญหา พบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม ที่ผ่านมาแล้ว ใช้ในการตอบคำถามและแก้ปัญหาได้ด้วยเหตุผล

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพุตะเคียน และ เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเครือข่ายกลุ่มสลุย อำเภอนาทม จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียนที่เป็นประชากรทั้งหมด 75 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนบ้านพุตะเคียน อำเภอนาทม จังหวัดชุมพร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 10 แผน ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองจำนวน 6 แผน และแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อเพื่อน จำนวน 4 แผน ใช้จัดกิจกรรมในชั่วโมงแนะแนว สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที และ แบบวัดความรับผิดชอบ เป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน ก่อนจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยแบบวัดความรับผิดชอบ แล้วดำเนินการจัดกิจกรรมตาม แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2550 ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 10 ครั้ง และทำการวัดความรับผิดชอบของนักเรียนหลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ด้วย แบบวัดความรับผิดชอบชุดเดิมที่ใช้วัดความรับผิดชอบก่อนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดความรับผิดชอบแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ

แบบวัดความรับผิดชอบแล้วเปรียบเทียบกับคะแนนก่อน และ หลังการทดลองโดยการทดสอบค่าสถิติ ที่ แบบ 2 กลุ่ม ไม่เป็นอิสระต่อกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. คะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. ความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามลำดับ ของวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. จากการวัดความรับผิดชอบของนักเรียนที่จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความ รับผิดชอบ พบว่า คะแนนความรับผิดชอบก่อนจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{x}$) เท่ากับ 112.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 9.26 นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 11คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 สำหรับ คะแนนความรับผิดชอบของนักเรียนหลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{x}$) เท่ากับ 125.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 6.49 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 82.60 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 จะเห็นได้ว่าความ รับผิดชอบของนักเรียนหลังจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ที่ตนเองได้รับการจัดกิจกรรม โดยตรง นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม ตามลำดับขั้นตอนที่ ต่อเนื่องโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถและศักยภาพของตนเอง และได้นำทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มของสต็อกคิลต์ (ทิตนา แชมมณี 2545 : 8) ที่กล่าวว่า โครงสร้างของกลุ่ม ที่เชื่อว่าสมาชิกแต่ละคนมีอิสระในการแสดงบทบาทของตนเองอย่างเต็มที่ คือ ความรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ บุญเดือน ปิ่นแสง (2535 : 61) พบว่า ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความ

รับผิดชอบ ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2. ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความรับผิดชอบสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมมีการฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและนำไปใช้มี การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบที่หลากหลายที่น่าสนใจ สนุกสนานทำให้นักเรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ถัดวิเคราะห์จากกิจกรรมที่เรียนรู้โดยตนเองและกลุ่มเป็นผู้กระทำ จากการทดลองในหลาย ๆ กิจกรรม พบว่านักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2542 : 56) ซึ่งพบว่า การฝึกกิจกรรมติดต่อกันและการฝึกพฤติกรรมบ่อย ๆ ทำให้จดจำพฤติกรรมได้นานและเกิดความเคยชินจนเป็นนิสัยคิดตัว ส่งผลให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้ เป็นผลทำให้ความรับผิดชอบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงษ์จันทร์ จำเผลา (2544 : 78) ที่ได้ทดลองจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากการที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนได้จริง

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ นอกจากมีความรับผิดชอบสูงขึ้นแล้วยังเพิ่มคุณลักษณะในด้านความมั่นใจในตนเอง และสร้างบุคลิกภาพเป็นผู้นำของนักเรียน นักเรียนมีความคิดอย่างมีเหตุผล มีการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องราวได้ดี มีความละเอียด รอบคอบ มากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าหลักการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีกระบวนการกลุ่มที่ต้องมีผู้นำกลุ่มและผู้ตามมีการอภิปรายกลุ่มในทุกกิจกรรม ซึ่งเป็นการฝึกนักเรียนให้เกิดความมั่นใจและมีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังได้ฝึกทักษะด้านการวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหา จากการที่ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินกิจกรรมหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสนุกสนาน ด้านความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการช่วยเหลือกันในกลุ่ม และ ด้านเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนทุกคนมีความพอใจอยู่ในระดับมาก ในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ที่จะนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ จะต้องศึกษา หลักการ แนวคิดของกลุ่มสัมพันธ์ และรายละเอียดของการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยเลือกใช้วิธีการ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และขั้นตอนของการจัดกิจกรรม

1.2 ผู้ที่จะนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้จะต้อง เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1.3 ผู้ที่นำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ของกิจกรรมจะต้องมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่การมี ใจกว้าง มีเหตุผล ยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีความเป็น ประชาธิปไตยสูง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบ ในระดับช่วงชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์กับวิธีการอื่น ๆ

2.3 ควรมีการทดลองการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ออกแบบทดลองแบบ Two group Pretest - Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบกับการจัดกิจกรรมในแบบอื่น ๆ

2.4 ควรมีการศึกษาความคงทนของพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังจัดกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง
2. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ ศษ รพ 104 /2549

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

18 พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านพรตะเคียน

ด้วย นางสาวประภาพรพันธ์ สวียม นักศึกษาปริญญาโท สาขา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการภาคินิพนธ์ เรื่อง "การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3." โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาภาคินิพนธ์ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย มหาบรรพต	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประคับเกียรติ	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

อนึ่ง การดำเนินการวิจัย ดังกล่าวข้างต้น มีกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ในการหาคำตอบของการวิจัย ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดแหล่งที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ในการนี้ คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคินิพนธ์มีความเห็นร่วมกันว่า โรงเรียนบ้านพรตะเคียน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขออนุญาตใช้โรงเรียนบ้านพรตะเคียน เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอขอบคุณอย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล)

รองอธิการบดี

ศูนย์นอกที่ตั้ง จังหวัดชุมพร

โทร. 0-7751-1014 ต่อ 108

โทรสาร 0-7751-1995

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นายสมะโน จินาทิตย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งเพกา
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาบริหารการศึกษา
2. นางสาวสุภาพ วชิรศิริ ครู ค.ศ. 2 โรงเรียนบ้านพรตะเคียน
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการวัดผล และประเมินผลทางการศึกษา
3. นางปรัชญา เพชรจรัส ครู ค.ศ. 2 โรงเรียนอนุบาลเมืองชุมพร
วุฒิสุพรรณนิมิตร

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1. แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ**
- 2. แบบวัดพฤติกรรมการความรับผิดชอบ**

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน

วิธีจัดกิจกรรม อภิปรายกลุ่มย่อย

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนอภิปรายถึงผลดีของความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อนได้
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อนได้

ความคิดรวบยอด

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญซึ่งต้องมีการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังให้เกิดในตัวของทุกคน ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือการเอาใจใส่และตั้งใจปฏิบัติในการดูแลสุขภาพและความสะอาดของร่างกาย เครื่องใช้ของตนเอง ตลอดจนการเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบต่อเพื่อน คือ การเอาใจใส่ เคารพช่วยเหลือ แนะนำ ตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด ให้ความร่วมมือและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน ผู้ที่มีความรับผิดชอบย่อมเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูกล่าวทักทายนักเรียนและสนทนาเรื่องความหมายของ ความรับผิดชอบ โดยครูยกตัวอย่างการกระทำที่เป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อนให้นักเรียนฟัง นักเรียนร่วมยกตัวอย่าง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อเพื่อนที่นักเรียนเคยปฏิบัติหรือพบเห็นผู้อื่นปฏิบัติให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟัง ครูอธิบายทำความเข้าใจกับนักเรียนเรื่องการเรียนซึ่งยึดระบบกลุ่มเป็นหลักในการจัดกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

2. ครูให้ตัวแทนนักเรียนในชั้นเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากเพื่อน ๆ อ่านใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง บทบาทหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม โดยครูเน้นเรื่องบทบาทหน้าที่ของตนเองและความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในการทำงานกลุ่ม และขอให้นักเรียนยึดเป็นหลักในการทำงานกลุ่มทุกครั้ง

3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 6 คน โดยใช้เกม จับกลุ่มตามคำสั่ง ครูสั่งให้นักเรียนจับกลุ่มให้ได้จำนวนตามที่ครูสั่ง (ซึ่งครูอาจจะสั่งโดยการเจาะจงจำนวนของนักเรียนชายและ

นักเรียนหญิงตามความเหมาะสม เช่น ครูสั่งจับกลุ่ม 6 คน จับชาย 2 คนหญิง 4 คน)โดยเร็วที่สุด ผู้ที่จับกลุ่มได้ช้าหรือจับกลุ่มไม่ได้ครบตามคำสั่ง ครูมอบหมายให้เป็นผู้สังเกตโดยรับแบบบันทึกการสังเกตจากครู

4. เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มเรียบร้อยแล้ว แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง ตัวแทนกลุ่มรับใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง ความรับผิดชอบ ให้แต่ละกลุ่มศึกษาโดยกำหนดเวลา 10 นาที เมื่อหมดเวลาส่งใบความรู้คืนครูโดยก่อนลงมืออภิปรายครูแจ้งให้นักเรียนรับทราบว่าในการอภิปรายครั้งนี้นักเรียนมีโอกาสดูที่จะแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นอื่น พิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ชักจูงให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นและประสานความคิดเห็นให้เป็นข้อสรุปหรือมติที่กลุ่มยอมรับ

5. ตัวแทนกลุ่มรับหัวข้ออภิปราย จากครู และดำเนินการอภิปรายโดยกำหนดเวลา 25 นาที ให้เลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกสรุปผลของกลุ่มในประเด็นในการอภิปรายคือ **ผลดีของความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน ในเรื่องต่อไปนี้**

1. สิ่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงต่อเวลา
2. พุดจาสุภาพ ไม่พูดโกหก
3. ไม่รังแกเพื่อน หรือไม่หยอกล้อเพื่อนเวลาเรียน
4. แต่งกายสะอาด ดูกระฉับ
5. ร่วมมือทำงานกับเพื่อนด้วยความเต็มใจ
6. การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดี

ขั้นอภิปราย

6. ตัวแทนนักเรียน แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน แต่ละกลุ่มร่วมเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูเพิ่มเติม และให้ข้อคิดชมการอภิปรายตามความจำเป็นในส่วนที่ไม่สมบูรณ์

7. ผู้สังเกตรายงานผลการสังเกต ตามที่ได้รับมอบหมาย ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลจากการสังเกตและ ร่วมให้ข้อเสนอแนะและข้อสรุปที่ได้จากการสังเกต

ขั้นสรุปผลและนำไปใช้

8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อเพื่อน การกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน ผลของความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มเติม การปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อนจะส่งผลให้งานทุกอย่างสำเร็จตามความมุ่งหมายมีความก้าวหน้า ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม และหากขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อนทำให้เกิดผลเสียทั้งต่อ

ตนเองและส่วนรวม ทำให้ขาดการยอมรับจากผู้อื่นและสังคมขาดระเบียบและวินัย ครูสังเกต
การอภิปรายกลุ่มของนักเรียนและบันทึกในแบบสังเกต

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง บทบาทหน้าที่การทำงานกลุ่ม
2. ใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง ความรับผิดชอบ
3. แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
2. สังเกตการอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจสอบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
4. ตรวจสอบบันทึกการสังเกตการทำงานกลุ่ม
5. ประเมินผลการอภิปรายกลุ่มย่อย

ใบความรู้ที่ 1.1

เรื่อง บทบาทหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม

หน้าที่ของประธาน

- เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้
- เป็นผู้ประสานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
- กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นออกมา
- เป็นผู้สรุปผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม

หน้าที่ของเลขานุการ

- บันทึกการประชุม
- เตรียมรายงานการประชุม
- เตรียมระเบียบการดำเนินการของกลุ่ม
- นัดและเตือนการร่วมกิจกรรม

หน้าที่ของสมาชิก

- เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
- เตรียมความรู้และข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ร่วมมือกันกำหนดข้อตกลงและทำตามข้อตกลง
- ช่วยกลุ่มดำเนินงานตามกิจกรรมที่วางไว้จนสำเร็จ

ใบความรู้ที่ 1.2

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง การรู้หน้าที่และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ยอมรับในการกระทำของตนทั้งเป็นผลดีและผลเสีย ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำ หรือคำพูดของตน และพร้อมที่จะปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น

ความรับผิดชอบต่อตนเอง

ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การเอาใจใส่และตั้งใจจะปฏิบัติในการดูแลเอาใจใส่งานที่ได้รับมอบหมายและการเรียนด้วยตนเอง การดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง และดูแลรักษาความสะอาดของเครื่องใช้ของตนเอง

ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ เต็มใจปฏิบัติและช่วยเหลือเพื่อนตามความสามารถ แนะนำเพื่อนให้ทำความดี ตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด มีความรักและจริงใจ ไม่เอาเปรียบเพื่อน และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม

เรื่อง ผลดีของความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน

ผลดีของการส่งงานตรงเวลา

ผลดีของการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน

ผลดีของการแต่งกายดูกระเปียบ

ผลดีของการร่วมมือทำงานกับเพื่อนด้วยความเต็มใจ

ผลดีของการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดี

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม ลงชื่อ.....เลข

สมาชิก.....

.....

.....

แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม

เรื่อง ผลดีของความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน

ผลดีของการส่งงานตรงเวลา

ผลดีของการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน

ผลดีของการแต่งกายดูกระเปียบ

ผลดีของการร่วมมือทำงานกับเพื่อนด้วยความเต็มใจ

ผลดีของการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดี

ลงชื่อ.....ประธานกลุ่ม ลงชื่อ.....เลข

สมาชิก.....

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 2

เรื่อง การตรงต่อเวลา

วิธีจัดกิจกรรม กรณีตัวอย่าง

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายถึงความรับผิดชอบในเรื่อง การตรงต่อเวลาได้
2. เพื่อให้นักเรียนระบุพฤติกรรมตรงต่อเวลาได้

ความคิดรวบยอด

ความรับผิดชอบต่อตนเองในเรื่องการตรงต่อเวลา คือ การควบคุมตนเองให้กระทำกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จตามเวลาที่นัดหมาย ตามข้อกำหนดหรือข้อตกลง ได้แก่ การไปโรงเรียน การส่งการบ้านหรือแบบฝึกหัด การไปถึงที่นัดหมายตรงตามเวลา ซึ่งจะเกิดผลดีต่อผู้ที่ตรงต่อเวลาและผลเสียของการเป็นผู้ไม่ตรงต่อเวลา ทำให้ขาดความเชื่อถือและความไว้วางใจจากผู้อื่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูกล่าวทักทายนักเรียนและ นำแผนภูมิเพลง “ตรงต่อเวลา” ดัดหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมร้องเพลง และแสดงความคิดเห็นจากเนื้อหาและข้อคิดที่ได้จากเพลง

ขั้นกิจกรรม

2. ครูแจกใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง การตรงต่อเวลาให้นักเรียนศึกษา โดยกำหนดเวลา 10 นาที เมื่อครบกำหนดให้นักเรียนส่งคืน

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 6 คน ใช้วิธีการจับสลากโดยที่ครูเขียนชื่อผลไม้ ดอกไม้ และ สัตว์ ชนิดละ 6 ชิ้น ผู้ที่จับสลากได้ประเภทเดียวกันให้จับกลุ่มเป็นกลุ่มเดียวกัน เลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง ตัวแทนกลุ่มรับใบความรู้ที่ 2.2 กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ผิคนัค” แต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการกลุ่มและ ตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง ตัวแทนกลุ่มอ่านใบงานกรณีตัวอย่างให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง

4. ประธานกลุ่มดำเนินการโดยให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มอภิปรายถึงประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบในข้อคำถามเพื่อสรุปเป็นประเด็นของกลุ่มตนเอง ดังต่อไปนี้คือ

- 4.1 นักเรียนคิดว่าอนันต์เป็นคนเช่นไร
- 4.2 นักเรียนคิดว่าอนันต์ควรได้รับผลอย่างไร
- 4.3. นักเรียนคิดว่าการกระทำของอนันต์มีผลกระทบอย่างไรบ้าง และต่อใครบ้าง

เพลง ตรงเวลา

ตรงต่อเวลา	พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา
ตรง ตรง ตรงเวลา	พวกเราต้องมาให้ตรงเวลา
เราเกิดมาเป็นคน	ต้องหมั่นฝึกตนให้ตรงเวลา
วันคืนไม่คอยท่า	วันเวลาไม่เคยคอยใคร

ใบความรู้ที่ 2.1

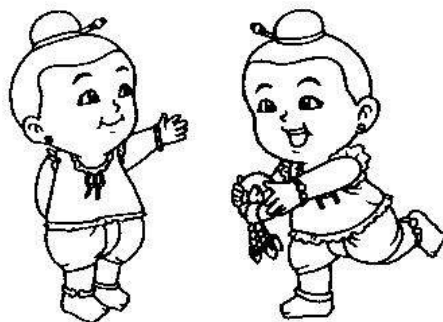
เรื่อง การตรงต่อเวลา

การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนดอย่างดีที่สุด การฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาต้องทำงานหรือกิจกรรมตามหน้าที่หรือมีคณมอบหมายให้สำเร็จตามกำหนดจะทำให้เป็นที่เชื่อถือและยกย่องชมเชย ที่สามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

คนที่ไม่ตรงต่อเวลา เป็นการฝึกนิสัยที่ไม่ดีทำให้การงานล่าช้า ไม่สำเร็จทันตามเวลาที่กำหนด เกิดความเสียหายต่องานทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นขาดความไว้วางใจและไม่เกรงใจ ผลเสียจะตกอยู่ที่ผู้ไม่ตรงต่อเวลา

พฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นคนตรงเวลา เช่น

- + การมาโรงเรียนทันเวลา
- + เข้าห้องเรียนตรงเวลา
- + ส่งงานหรือแบบฝึกหัดตามที่ครูกำหนด
- + ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนดให้
- + มาทันเวลาตามที่นัดหมาย

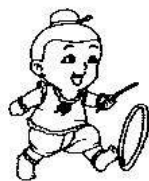
ใบความรู้ที่ 2.2 กรณีตัวอย่าง

เรื่อง “ ผิดนัด ”

อนันต์ วีระและ มานี เป็นนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนทีมตอบปัญหาวิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 1 ของโรงเรียนในการแข่งขันทักษะวิชาการระดับจังหวัด คุณครูสุวิทย์เป็นคุณครูผู้ควบคุม ก่อนการแข่งขัน 1 วัน คุณครูสุวิทย์นัดหมายและ กำชับทุกคนให้ตรงต่อเวลาและให้ทุกคนมาให้ทันเวลารถ ซึ่งจะออกจากโรงเรียนในเวลา 06.30 น.

พรุ่งนี้เป็นวันแข่งขัน ทุกคนตื่นตื่นมาก อนันต์เตรียมตัวตั้งแต่หัวค่ำ โดยคิดว่าอาจจะดูทีวีก่อนจึงค่อยเข้านอน คืนนั้นทีวีมีการถ่ายทอดรายการที่อนันต์ชอบมากและติดตามมาโดยตลอด อนันต์ดูการถ่ายทอดอยู่จนดึก แม่ของอนันต์เตือนให้รีบเข้านอนแต่อนันต์ไม่เชื่อและ ดูทีวีต่อไปจนเลยเที่ยงคืน เขาจึงได้เข้านอน รุ่งขึ้นอนันต์ตื่นสาย เขารีบอาบน้ำแต่งตัวและมาโรงเรียนด้วยความกระวนกระวายใจ อนันต์มาถึงโรงเรียนเวลา 07.20 น. ทุกคนรู้อยู่แล้วว่าอนันต์

คุณครูสุวิทย์ให้ทุกคนขึ้นรถและรีบไป แต่เมื่อไปถึงสถานที่แข่งขันในเวลา 09.30 น. ซึ่งเวลาแข่งขันที่กำหนดไว้คือ 09.00 น. ทีมของอนันต์ถูกคัดสิทธิในการเข้าร่วมแข่งขัน ทุกคนในทีมเสียใจและผิดหวังมาก อนันต์ก็เสียใจมากที่การไม่ตรงต่อเวลาของตนเองเป็นต้นเหตุให้ผู้อื่นเสียหายไปด้วย อนันต์ขอโทษคุณครูและขอโทษเพื่อน ๆ เขาสัญญากับคุณครูและเพื่อนๆ ว่า จะไม่ปฏิบัติตนแบบนี้อีก ทุกคนจึงให้อภัยอนันต์

ใบงานที่ 2.3

แบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลา

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมตรงต่อเวลาของตนเองเป็นเวลา
1 สัปดาห์

วัน เดือน ปี	พฤติกรรมที่ปฏิบัติ	ผลที่ได้รับ

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 3

เรื่อง การรู้จักหน้าที่ของตน

วิธีจัดกิจกรรม เกม

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนบอกความสำคัญของการมีความรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองได้
2. เพื่อให้ นักเรียนเปรียบเทียบผลดีของการรับผิดชอบและผลเสียการไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ได้

ความคิดรวบยอด

ความรับผิดชอบในการรู้จักหน้าที่ คือการรู้จักสภาพของตนเองที่กำลังเป็นอยู่รู้หน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างดีด้วยความขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้น และทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถซึ่งการรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้น จะส่งผลดีทั้งต่อตนเองและส่วนรวมด้วย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาถึงความสำคัญของการมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง โดยให้นักเรียนเล่าและแสดงความคิด เห็นถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนว่านักเรียนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบทำหน้าที่อะไรบ้างและ มีความรู้สึกอย่างไรกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นกิจกรรม

2. ครูให้นักเรียน เป็นตัวแทนในการอ่านใบความรู้ที่ 3.1 เรื่อง “การรู้จักหน้าที่ของตนเอง” นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงผลดีและ ผลเสียของการไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากการอ่านใบความรู้

3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 คน โดยการใช้ กระดาษสีจำนวน 5 สี จำนวนสีละ 5 ชิ้น และกระดาษสีขาวสำหรับผู้ที่เกินจำนวนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้เป็นผู้สังเกต นำชิ้นส่วนใส่ในกล่องที่ไม่สามารถมองเห็นชิ้นส่วนในกล่องได้ ให้นักเรียนหยิบที่ละคน ใครได้สีเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน เล่นเกม “อักษรสนุก” โดยครูชี้แจงกติกา วิธีการ ลำดับขั้นตอน และเวลาที่กำหนด นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มจับสลากตัวเลขที่ครูจัดไว้เป็นชุดจำนวน 5 ชุด แต่ละกลุ่มจะได้รับเกม คนละชุด ตามหมายเลขที่จับได้ซึ่งเกมที่กำหนดให้มีวิธีการเล่นคือ การนำแผ่นตัวอักษร ไปเรียงให้เป็น

ประโยชน์ และต้องร่วมมือกันเรียงให้เป็นประโยชน์ที่ถูกต้องตามแบบที่ครูแจกให้และเสร็จทันในเวลาที่กำหนด กลุ่มที่ทำได้สำเร็จก่อนเป็นผู้ชนะเลิศให้ปรบมือพร้อมกัน และสังเกตการทำงานของกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

ขั้นอภิปราย

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายผลจากการเล่นเกม ให้ตัวแทนกลุ่มเล่าวิธีการทำงานของกลุ่มตนเองและพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม โดยครูใช้ข้อคำถามนำเพื่อการอภิปรายดังนี้คือ

- กลุ่มที่ชนะเลิศมีวิธีการทำงานอย่างไร
- ในขณะที่แข่งขันสมาชิกในกลุ่มมีพฤติกรรมอย่างไร และรู้สึก อย่างไร
- มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง ขณะทำงานกลุ่ม และแก้ปัญหาอย่างไร
- จากการแข่งขันเกม “อักษรสนุก” สมาชิกได้ข้อคิดเกี่ยวกับข้อดีและประโยชน์ของการทำงานกลุ่มอย่างไรบ้าง

5. ครูให้นักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สังเกต รายงานผลการสังเกต ครูและนักเรียนร่วมกันเสนอแนะจากการรายงานผลการสังเกต เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไป

ขั้นสรุปและนำไปใช้

6. ครู ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อการรู้จักหน้าที่ของตนเองและ ความรับผิดชอบหน้าที่ของกลุ่ม ความรับผิดชอบในการรู้จักหน้าที่ของตนเองทำให้งานที่ทำประสบผลสำเร็จ ครูสรุปเพิ่มเรื่องผลดีของการรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลเสียของการไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่จากนั้นครูแจกแบบประเมินกิจกรรมและให้นักเรียนทุกคนทำแบบประเมินกิจกรรม โดยครูประเมินกิจกรรมการเล่นเกมของนักเรียน

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 3.1 เรื่อง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
2. เกม อักษรสนุก จำนวน 5 ชุด
3. แบบประเมินกิจกรรม เกม
4. แบบประเมินกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงความคิดเห็นในการอภิปราย
2. ตรวจแบบประเมินกิจกรรมเกม
3. ตรวจแบบประเมินกิจกรรม

ใบความรู้ที่ 3.1

เรื่อง การรู้จักหน้าที่ของตนเอง

การรู้จักหน้าที่ของตนเอง หมายถึง การรู้จักสภาพของตนเองที่เป็นอยู่ หน้าที่ของตน และปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร และเต็มความสามารถ ซึ่งการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองนั้น จะส่งผลดีทั้งต่อตนเองและสังคม

ผลดีของการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

1. ทำงานเสร็จตามเป้าหมาย ทันเวลา
2. เป็นที่นับถือและได้รับการยกย่อง
3. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขและความเรียบร้อยแก่สังคม

ผลเสียของการไม่มีความรับผิดชอบแก่ส่วนรวม

1. ทำงานไม่เสร็จตามเป้าหมาย
2. ขาดการยกย่อง ไม่ได้รับความไว้วางใจในการทำงาน
3. ไม่มีความก้าวหน้า
4. ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ขาดระเบียบแบบแผนในสังคม

เกม อักษรสนุก

ประโยคที่ 1 ฉันรักโรงเรียน

ฉันรักโรงเรียน

ประโยคที่ 2 เด็กดีต้องมีวินัย

เด็กดีต้องมีวินัย

ประโยคที่ 3 เด็กดีต้องไม่ดื้อ

เด็กดีต้องไม่ดื้อ

ประโยคที่ 4 ฉันรักพ่อและแม่

ฉันรักพ่อและแม่

ประโยคที่ 5 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 4

เรื่อง การปรับปรุงตนเอง

วิธีจัดกิจกรรม อภิปรายกลุ่มย่อย

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกข้อบกพร่องของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนบอกแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้
3. เพื่อให้นักเรียนอภิปรายผลดีของการปรับปรุงตนเองได้

ความคิดรวบยอด

คนเราทุกคนย่อมมีจุดบกพร่องในตนเอง การรู้จักสำรวจตัวเองและปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ข้อบกพร่องของตนเองจะลดลงและทำให้มีความมั่นใจ และเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของผู้อื่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ ข้อบกพร่องของตนเอง และให้นักเรียนเขียนข้อบกพร่องของตนเอง และสิ่งที่ตนเองอยากแก้ไขลงในใบงานที่ 4.1 แบบสำรวจตนเองที่ครูแจกให้ นักเรียนอ่านให้เพื่อน ๆ ฟังและให้นักเรียนร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข

ขั้นกิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียน โดยวิธีการใช้เพลง ซึ่งมีเนื้อเพลงดังนี้ “ พายเรือไปในธารา กุ้ง หอย ปู ปลา แหวกว่ายเวียนวน พายเรือกันไปหลายคน (ซ้ำ) ให้คนคน (บอกจำนวนตามที่ต้องการ) เอา.....กัน” (บอกอาการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ครูตั้ง เช่น ไหล่ชนกัน มือแตะกัน ฯลฯ) จะได้กลุ่มนักเรียนตามจำนวนที่ต้องการ ครูอาจทำกิจกรรมซ้ำหลาย ๆ ครั้งเพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนานและได้กลุ่มที่เหมาะสม เลือกประธาน เลขานุการ และร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง

3. ตัวแทนกลุ่มรับใบงานที่ 4.2 ในประเด็น “ผลดีของการปรับปรุงตนเอง ” ประธานกลุ่มดำเนินการอภิปรายโดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนระดมความคิด เพื่อให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในแนวทางการสรุปประเด็นของกลุ่มตนเอง เตรียมนำเสนอประเด็นอภิปรายต่อเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน

ขั้นอภิปราย

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอการสรุปผลการอภิปรายโดยนำเสนอผังความคิดของกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวคิดที่แตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยครูช่วยเสนอแนะและเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่สมบูรณ์

ขั้นสรุปและนำไปใช้

5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปถึงปัญหาของข้อบกพร่อง วิธีการปรับปรุงตนเอง และผลดีของการปรับปรุงตนเอง นักเรียนร่วมกันสรุปแนวทางและหลักปฏิบัติในการแก้ไข ข้อบกพร่อง การปรับปรุงตนเอง ครูแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้ นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงานที่ 4.1 แบบสำรวจตนเอง “ ความดีของฉัน สิ่งที่ดีฉันอยากแก้ไข”
2. ใบงานที่ 4.2 การอภิปรายกลุ่มย่อย
3. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
4. แบบประเมินการอภิปรายกลุ่มย่อย

การประเมินผล

1. ตรวจแบบสำรวจตนเอง
2. ตรวจใบงาน ที่ 4.2 ผลการอภิปรายกลุ่ม
3. ตรวจแบบประเมินการทำงานกลุ่ม
4. ประเมินการอภิปรายกลุ่มย่อย

ใบงานที่ 4.1 แบบสำรวจตนเอง
เรื่อง ความดีของฉันและสิ่งที่ฉันอยากแก้ไข

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนความดีและสิ่งที่ควรแก้ไขของตนเอง

ความดีของฉัน

.....

.....

.....

.....

.....

สิ่งที่ฉันอยากแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

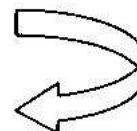
ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

ใบงานที่ 4.2

เรื่อง การอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นอภิปราย เรื่อง "ผลดีของการปรับปรุงตนเอง"

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน
2. เลือกประธาน และเลขานุการกลุ่ม
3. ประธานอ่านประเด็นอภิปรายกลุ่มย่อยให้ สมาชิกในกลุ่มรับทราบ
4. สมาชิกระดมความคิดประเด็นอภิปราย โดยเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึก
5. สรุปผลจากประเด็นการอภิปราย เลขานุการบันทึกข้อสรุปของกลุ่ม
6. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอสรุปประเด็นอภิปรายหน้าชั้นเรียน

สรุปประเด็นอภิปรายกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้บันทึก

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 5

เรื่อง การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง

วิธีจัดกิจกรรม เกม

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในระเบียบและข้อตกลงของกลุ่มได้
2. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนตนเองในการควบคุมความประพฤติของตนเองให้อยู่ในระเบียบและข้อตกลงของกลุ่มได้

ความคิดรวบยอด

ทุกคนต้องรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเองให้อยู่ในระเบียบ วินัย การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีแก่ตนเอง หมู่คณะ และ ทำให้สังคมมีความสุข

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูทักทายนักเรียน พูดคุยในเรื่องปัญหาเกิดขึ้นในห้องเรียน และยกตัวอย่างปัญหา เช่น การคุยเสียงดัง การวิ่งเล่นหยอกล้อในห้องเรียน การพูดจาล้อเลียนเพื่อน การหลีกเลี่ยงการทำเวรประจำวัน ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนวทาง วิธีการแก้ปัญหาว่านักเรียนแก้ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร และร่วมกันสรุปวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นกิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 8 คน โดยวิธีการ ค่อยภาพผลไม้ ชนิดละ 8 ชิ้น เท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่มที่ต้องการ นักเรียนหยิบชิ้นส่วนผลไม้คนละ 1 ชิ้น และหาชิ้นส่วนของเพื่อนที่เป็นผลไม้ชนิดเดียวกันจนสามารถค่อยภาพผลไม้ได้ครบทุกส่วน เมื่อเข้ากลุ่มเรียบร้อยแล้วให้นักเรียนดำเนินการเลือกประธาน และเลขานุการ และร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง

3. ครูแจกใบความรู้ที่ 5.1 เรื่อง การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเองให้แต่ละกลุ่มอ่าน และส่งคืนครู ภายในเวลา 10 นาที นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันสรุปเรื่องวิธีการควบคุมความประพฤติของตนเองให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนฟัง

4. แต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจกติกา การเล่นเกม บนบก ในน้ำ และให้นักเรียนทดลองเล่นเกม 1 ครั้ง เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน หลังจากนั้นนักเรียนเล่นเกม บนบก ในน้ำ โดยผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกติกา หยุดการเล่นและร่วมสังเกตการณ์การเล่นของเพื่อน ๆ ต่อไป

ขั้นอภิปราย

5. นักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากการเล่นเกม บนบก ในน้ำ โดยให้แสดงความคิดเห็นในประเด็น

- 5.1 ใครมีบทบาทสำคัญที่สุดในการเล่น
- 5.2 การกระทำของตนเองมีผลต่อกลุ่มอย่างไร
- 5.3 สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้กลุ่มตนเองชนะกลุ่มอื่นได้

ขั้นสรุปและนำไปใช้

6. ครูและนักเรียน ร่วมกันอภิปรายซักถามปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเล่นเกมและสิ่งที่ได้รับจากการเล่นเกม และนักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้อย่างไร ประสพการณ์จากการเล่นเกมครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง ครูสรุปเพิ่มเติมเรื่องการควบคุมความประพฤติของตนเองว่านักเรียนต้องมีความรับผิดชอบในการควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบ ข้อตกลง ของกลุ่มจะส่งผลดีต่อตนเองและหมู่คณะ ครูให้นักเรียนทำแบบประเมินกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ที่ 5.1 เรื่อง การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง
2. ใบความรู้ที่ 5.2 กติกาการเล่น เกม บนบก ในน้ำ

การประเมินผล

1. การสัมภาษณ์
2. สังเกตการทำงานกลุ่ม
3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
4. ตรวจสอบแบบประเมินกิจกรรม เกม

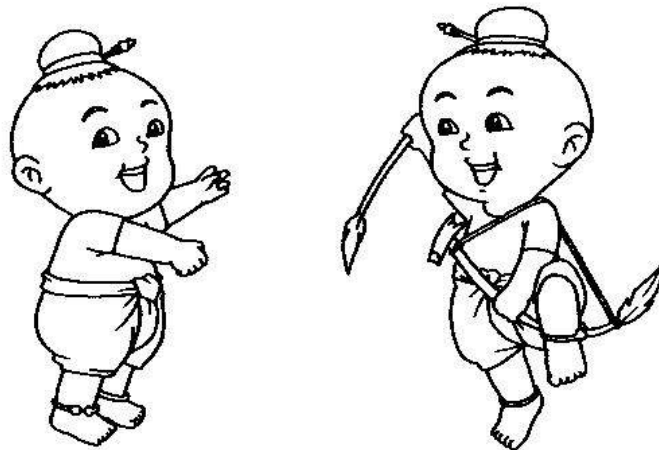
ใบความรู้ที่ 5.1

เรื่อง การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง

การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบวินัย ทั้ง ทางกาย วาจา ใจ ซึ่งได้แก่

- การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
- การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน
- มาเรียนทันตามกำหนดเวลาทุกครั้ง
- เคารพ ครู อาจารย์และผู้อาวุโสกว่า
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน

การปฏิบัติเช่นนี้ จะสามารถทำให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความสำเร็จในชีวิต

ใบความรู้ที่ 5.2

เรื่อง กติกา “เกมบนบก ในน้ำ”

กติกาการเล่น

1. ผู้เล่นแต่ละกลุ่มยืนเป็นวงกลม เมื่อผู้สั่งใช้คำพูดว่า “บนบก” ให้ผู้เล่นทุกคนในกลุ่ม กระโดดไปข้างหน้า
2. เมื่อผู้สั่งใช้คำพูดว่า “ในน้ำ” ให้ทุกคนในกลุ่มกระโดดถอยหลังกลับ ที่เดิม
3. เมื่อผู้สั่งพูดคำสั่ง “ช้า” กับคำสั่งครั้งก่อน ให้นักเรียนทุกคนยืนนิ่ง ๆ อยู่กับที่ จะกระโดดอย่างไรก็ได้ทั้งสิ้นถ้าใครทำผิดคำสั่ง จะต้องออกจากการแข่งขัน
4. เมื่อหมดเวลาการเล่นเกม กลุ่มที่เหลือสมาชิกมากที่สุดจะเป็นกลุ่มที่ชนะการแข่งขัน

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 6

เรื่อง การรู้จักรักษานามยส่วนบุคคล

วิธีจัดกิจกรรม กรณีตัวอย่าง

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนระบุวิธีปฏิบัติตนในการดูแลและรักษานามยส่วนบุคคลได้
2. เพื่อให้นักเรียนอภิปรายผลดีและผลเสียของการปฏิบัติเกี่ยวกับรักษานามยส่วนบุคคลได้

ความคิดรวบยอด

การรู้จักระมัดระวังสุขภาพ การรู้จักเลือกและจัดหาเครื่องใช้ เครื่องบริโภคที่เหมาะสมกับตนเอง การรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกายและการเลือกกินอาหารที่มีประโยชน์ จะทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง สร้างเสริมบุคลิกที่ดีทำให้เป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น และสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพตัวอย่าง ให้นักเรียนสังเกตข้อแตกต่าง ระหว่างไหมและเหมียว ร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงความรู้สึกของไหมและเหมียว นักเรียนจะปฏิบัติเหมือนใคร บอกเหตุผลประกอบ

ขั้นกิจกรรม

2. ครูให้ตัวแทนนักเรียนอ่านใบความรู้ที่ 6.1 เรื่อง “การรักษานามยส่วนบุคคล” ให้เพื่อนในชั้นเรียนฟังและร่วมสนทนาเรื่องความสำคัญของการดูแลรักษานามยส่วนบุคคล

3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 6 คน โดยใช้วิธีการ นับเลขเรียงตามกลุ่มที่ต้องการ ผู้ที่ นับจำนวนเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน (ถ้ามีนักเรียนไม่ลงตัวในการจัดกลุ่ม ให้ครูมอบหมายให้ เป็นผู้สังเกต)

4. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบความรู้ที่ 6.2 กรณีตัวอย่าง บทร้อยกรอง “ไหมกับเหมียว” ประสานดำเนินการให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน แสดงความคิดเห็น เลขานุการกลุ่มจดบันทึกสรุปข้อคำถาม ในใบงานที่ 6.3 บันทึกผลงานกลุ่ม ที่ครูแจกให้ จากข้อคำถามดังนี้คือ

4.1 ไหมกับเหมียวปฏิบัติตนในการดูแลรักษานามยส่วนบุคคลแตกต่างกันในเรื่องใดบ้าง

4.2 การไม่ดูแลรักษานามยส่วนบุคคลของเหมียวเกิดผลเสียอย่างไร

4.3 การดูแลรักษาอนามัยส่วนบุคคลของใหม่มีผลอย่างไรบ้าง

4.4 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเหมียว นักเรียนจะแนะนำเหมียวเรื่องการรักษา

อนามัยส่วนบุคคลในเรื่องใดบ้าง

ขั้นอภิปราย

5. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอข้อสรุปการตอบปัญหาของกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม อภิปรายข้อคิดเห็นที่แตกต่างกัน และร่วมกันเสนอหลักการและแนวทางการปฏิบัติตนในการดูแลรักษาอนามัยส่วนบุคคล

ขั้นสรุปและนำไปใช้

6. ครูและนักเรียนร่วมสรุปวิธีปฏิบัติตนการดูแลรักษาอนามัยของตนเอง ผลดีของการดูแลรักษาอนามัยส่วนบุคคลและผลเสียของการละเลยไม่ดูแลรักษาอนามัยส่วนบุคคล ครูแนะนำกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักในเรื่อง การการดูแลรักษาอนามัยส่วนบุคคลในด้าน การกินอาหารครบ 5 หมู่ การดูแลรักษาเครื่องแต่งกายให้สะอาดอยู่เสมอและการออกกำลังกายกลางแจ้ง ทำให้สุขภาพดีร่างกายเจริญเติบโต มีบุคลิกภาพที่ดีเป็นที่ชื่นชมของผู้พบเห็น

สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพประกอบ
2. ใบความรู้ที่ 6.1 เรื่อง การรักษาอนามัยส่วนบุคคล
3. ใบความรู้ที่ 6.2 กรณีตัวอย่าง เรื่อง ใหม่กับเหมียว
4. ใบงานที่ 6.3 บันทึกผลงานกลุ่ม

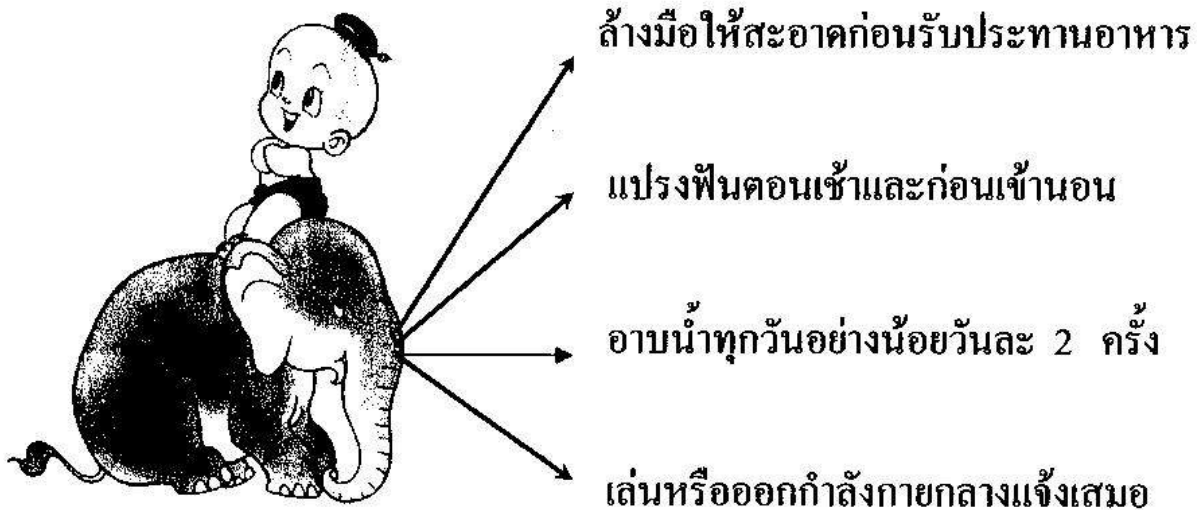
การประเมินผล

1. การสัมภาษณ์
2. ตรวจสอบบันทึกผลงานกลุ่ม
3. ตรวจสอบบันทึกการสังเกต
4. ตรวจสอบประเมินการทำงานกลุ่ม

ใบความรู้ที่ 6.1

การรักษาอนามัยส่วนบุคคล

การรู้จักรักษาอนามัยส่วนบุคคล หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงอยู่เสมอ ได้แก่ การเลือกกินอาหารให้ครบ 5 หมู่ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ระวังไม่ให้เจ็บป่วย ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตได้เต็มที่ ส่งเสริมบุคลิกภาพ และเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น การปฏิบัติตนเพื่อรักษาอนามัยส่วนบุคคล เช่น

นอกจากนี้การดูแลรักษาร่างกายและเครื่องแต่งกายให้สะอาด จะทำให้มีบุคลิกดี เป็นที่ชื่นชมของผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ใบความรู้ที่ 6.2

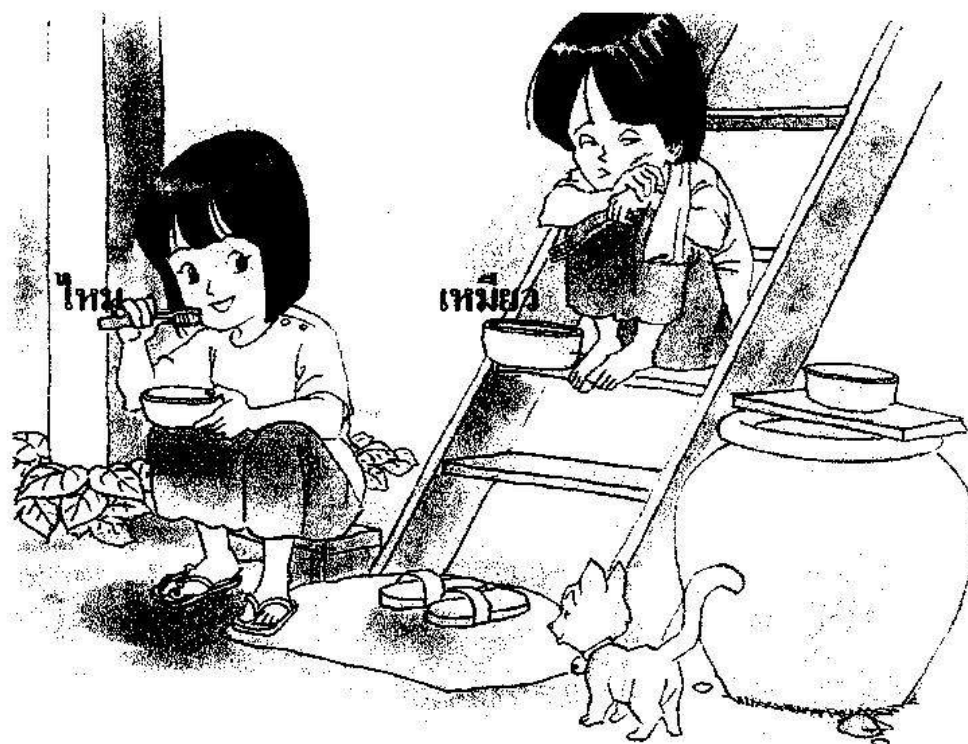
กรณีตัวอย่าง “ไหมกับเหมียว”

ไหมกินเนื้อนมไข่มุขไม่เลือกมาก
 เหมียวกินยากไม่ถูกใจไปเสียสิ้น
 ไหมกินผักผลไม้จนเคยชิน
 เหมียวไม่กินบ่นเหลือกำลัง
 ไหมกินนอนเป็นเวลารู้หน้าที่
 เหมียวรอรืผิดเวลาครานอนนิ่ง
 ไหมอาบน้ำแปรงฟันหมั่นระวัง
 เหมียวหลับทั้งเนื้อตัวเปื้อนเหงื่อโคล
 ไหมเลื้อยผ้าสะอาดสมน้ำเสมอ
 เหมียวมักเผลอหมักหมมไม่สดใส
 ไหมเคี้ยวเคี้ยวแข็งแรงไร้โรคภัย
 เหมียวเจ็บไข้อยู่ครั้งนั่งหน้าอ
 ไหมยิ้มแย้มเชื่อมั่นอวดฟันสวย
 เหมียวยิ้มชวนำจันอวดฟันหลอ
 ไหมทำดีจึงได้ผลดีพอ
 เหมียวอย่ารอทำอย่างไหมไหมดุสไสเอย

(ที่มา : หนังสือเรียนชุดพื้นฐานทางภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)

ภาพประกอบ “ ไหม กับเหมียว ”

ที่มา : หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานทางภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 7

เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

วิธีจัดกิจกรรม เกม

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้

ความคิดรวบยอด

การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ซึ่งเป็นคนที่อยู่ใกล้ตัวเราและมีความคุ้นเคยกันนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าความคิดเห็นของบุคคลอื่นนั้นอาจมีหลายแง่หลายมุมที่แตกต่างไปจากเรา ถ้าหากเรานำมาพิจารณาควบคู่กับความคิดเห็นของเราแล้ว จะทำให้เราได้ความคิดที่ดีและรอบคอบ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้อื่นพอใจและยินดีจะให้ความเห็นที่ดีและมีประโยชน์กับตัวเราเพิ่มขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียน และเล่านิทาน เรื่อง “นกยางกับขาวนา” ให้นักเรียนฟัง เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรับความคิดเห็นของเพื่อน ให้นักเรียนร่วมกัน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์จากนิทานและบอกข้อคิดที่ได้รับจากนิทาน

ขั้นกิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คนโดยวิธีการใช้เกม จับกลุ่มตามคำสั่งโดยให้นักเรียนร้องไปรอบวง ตามเสียงเพลง ครูสั่งจับกลุ่มจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่มที่ต้องการผู้ที่จับกลุ่มไม่ได้ หรือมีจำนวนนักเรียนเกินจำนวนสมาชิกในกลุ่ม ครูมอบหมายให้เป็นผู้สังเกตและเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

3. ครูอธิบาย กฎ กติกา วิธีการเล่นเกมโดยให้นักเรียนรู้ว่าลูกเต๋ามีทั้งหมด 6 ด้าน แต่ละด้านจะมีจุดอยู่ไม่เท่ากัน ถ้ากลุ่มใดตอบได้ว่าทุกด้านของลูกเต๋ารวมกันมีจำนวนจุดเท่าใดได้ถูกต้อง จะเป็นผู้ชนะและได้รับรางวัล ครูให้อีกอาสาแต่ละกลุ่มดูลูกเต๋าทิ้งกลุ่มละ 2 นาที แล้วให้แต่ละกลุ่มกลับไปปรึกษาและช่วยกันคิดคำตอบ

4. ครูนำกระดาษปิดด้านทั้งหกของลูกเต๋า ให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 ดูลูกเต๋าด้านที่ 1 และด้านที่

2. แล้วกลับไปนั่งที่เดิม กลุ่มที่ 2 ทำเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 ให้ดูลูกเต๋าด้านที่ 3 และด้านที่ 4 แล้วกลับไปนั่งที่เดิม กลุ่มที่ 3 ดูลูกเต๋าด้านที่ 5 และด้านที่ 6 และกลับไปนั่งที่เดิม

5. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มใหม่โดยการให้แต่ละกลุ่มเลือกสมาชิกในกลุ่มของตนให้มีสมาชิกที่มีตั้งแต่หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 6 ครูอธิบายกติกาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฟังว่า กลุ่มที่ชนะคือกลุ่มที่ตอบได้ถูกต้องว่าจุดทั้งหมดของลูกเต๋าด้านแต่ละด้านนับรวมกันได้เท่าใดและใช้เวลาน้อยกว่ากลุ่มอื่น

6. ครูให้กลุ่มใหม่เลือกประธานกลุ่มแล้วปรึกษาคงกันอีกครั้งหนึ่งว่าจำนวนจุดทั้งหกด้านของลูกเต๋ามีกี่จุด ครูให้ทุกกลุ่มรายงานคำตอบ นักเรียนผู้สังเกต ช่วยกันจดคำตอบของแต่ละกลุ่มบนกระดานดำ ครูเฉลยคำตอบโดยให้นักเรียนดูลูกเต๋าด้านๆ ด้านและแจกรางวัลให้กลุ่มที่ตอบถูก

ขั้นอภิปราย

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายถึงวิธีการของกลุ่มตนเองว่ามีปัญหาอะไรบ้างและมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร ให้กลุ่มที่ชนะเล่าวิธีการทำงานว่ามีการวางแผนในการทำงาน และ สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มของตนเองทำอะไรบ้างจึงส่งผลทำให้กลุ่มได้คำตอบที่ถูกต้อง รวดเร็วและได้รับชัยชนะ

ขั้นสรุปและนำไปใช้

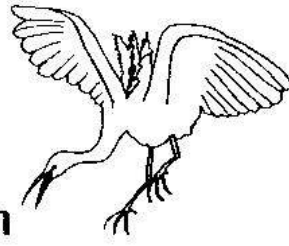
8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมและสิ่ง que นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ครูอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนว่าถ้าหากเราเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้างจะทำให้เรามีความรอบคอบขึ้นอันจะเกิดผลดีที่ได้รับคำแนะนำที่ดีและมีประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม

สื่อและอุปกรณ์

1. นิทานเรื่อง นกยางกับชาวนา
2. ลูกเต๋าก้อน 1 ลูก

การประเมินผล

1. การสังเกต
2. การตรวจแบบสังเกตร่วมทำงานกลุ่ม
3. ประเมินกิจกรรม
4. ประเมินกิจกรรม เกม

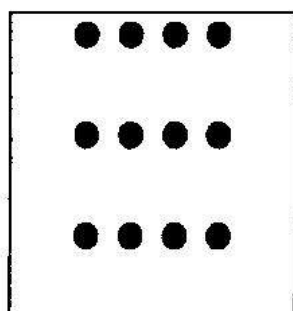
นิทานเรื่อง นกยางกับชาวนา

นกยางฝูงหนึ่ง เทียวหาหอย ปู และปลาตัวเล็ก ๆ กินทุกวัน วันหนึ่ง นกยางฝูงนั้น พากันลงมากินที่นาข้าวของชาวนาที่ตกกล้าไว้ใหม่ ๆ นกยางฝูงนั้นพากันคุ้ยเขี่ยและเหยียบย่ำหาอาหารกันตามชอบใจ ชาวนาจับไล่่นกยางให้บินไปเสียโดยดี ต่อมาอีกสอง สามวันนกยางฝูงนั้นก็บินมากินข้าวที่นาแปลงนั้นอีก คราวนี้มีนกยางนายฝูงไปด้วย นกยางนายฝูงบอกกับบริวารว่า ข้าวของชาวนาเสียหายจากการเหยียบย่ำของพวกเรา ทำให้ชาวนาต้องปลูกข้าวใหม่อีก ขอให้ไปหากินที่อื่น นกยางบริวารไม่รับฟังความคิดเห็นจากนายฝูง จากนั้น นกยางนายฝูงจึงบินไปหากินที่อื่น นกยางบริวารพากันลงหากินในนาและเหยียบย่ำข้าวของชาวนา ชาวนาเห็นก็โกรธมาก จึงเอาปืนมายิงนกยางฝูงนั้นตายไปหลายตัว ที่บาดเจ็บปีกหัก ขาหัก รอดตายหนีกลับมายังที่อยู่ของตน นกยางเหล่านี้เสียใจมาก ที่ตนเองและเพื่อน ๆ ต้องบาดเจ็บล้มตายเพราะไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นนายฝูงนั่นเอง

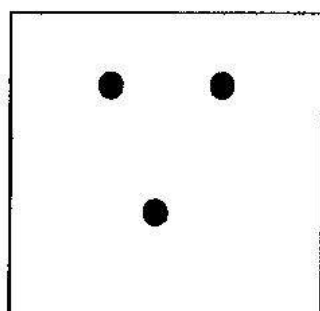
แบบลูกเต๋า

- นำกระดาษแข็งมาตัดเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดประมาณ 6×6 นิ้ว
จำนวน 6 ชิ้น แล้วใช้เทปกระดาษติดกันให้เป็นรูปลูกเต๋า
- แต่ละด้านของลูกเต๋าทาให้เขียนจุดดังนี้

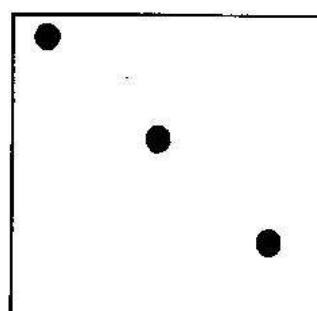
ด้านที่ 1

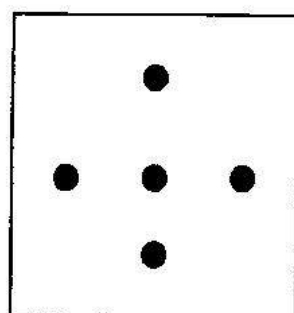
ด้านที่ 2

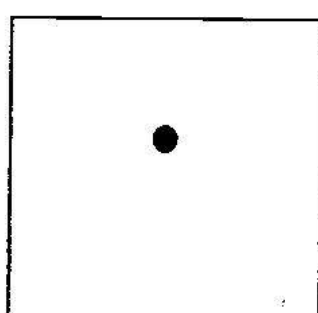
ด้านที่ 3

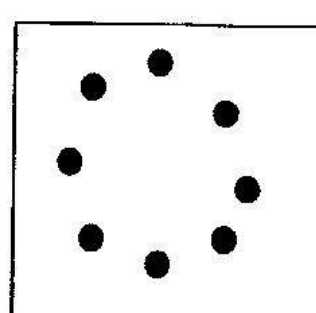
ด้านที่ 4

ด้านที่ 5

ด้านที่ 6

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 8

เรื่อง การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำตัวเหมาะสมและดักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด

วิธีจัดกิจกรรม บทบาทสมมุติ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกพฤติกรรมที่ควรยกย่องชมเชยและดักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิดได้
2. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์เหตุการณ์ในการพูดยกย่องชมเชยและพูดดักเตือนเพื่อนได้

ความคิดรวบยอด

การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำตัวได้เหมาะสม ทำให้เพื่อนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น การรู้จักดักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำผิด ทำให้เพื่อนได้สติ และรู้ว่าเพื่อนมีความหวังดีกับตน เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่เพื่อน ทำให้รู้จักคิดและปฏิบัติในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียน ถามนักเรียน ว่ามีความรู้สึกอย่างไรบ้างเมื่อได้รับคำชมและเมื่อได้รับการดักเตือนจากผู้อื่น นักเรียนเล่าถึงความรู้สึกของตนเอง ให้นักเรียนเขียนชมเชยและดักเตือน จากใบงานที่ 8.1 ที่ครูแจก นักเรียนแต่ละคนอ่านข้อความที่ตนเองเขียนให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟัง

ขั้นกิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 6 คน โดยใช้วิธีการทำสลากเขียนเป็นชื่อสัตว์แต่ละชนิด เท่ากับจำนวนของสมาชิกในกลุ่ม เมื่อนักเรียนจับสลากได้ให้เปล่งเสียงร้องเสียงสัตว์ตามสลากที่ตนได้รับและเดินไปหากลุ่มตนเอง ดำเนินการเลือกประธาน และ เลขานุการกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง

3. ครูอธิบายเรื่องการแสดงบทบาทสมมุติ ชี้แจงรายละเอียดของการแสดงบทบาทสมมุติ และร่วมกันคัดเลือกตัวผู้แสดงบทบาทสมมุติ จากตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่ม

4. ครูชี้แจงบทบาทของผู้แสดงแต่ละคนและ แจกใบความรู้การแสดงบทบาทสมมุติให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่านและเตรียมตัวแสดงโดยใช้เวลา 15 นาที ในการจัดสถานที่การแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

5. สมาชิกที่ไม่ได้แสดงทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตโดยสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ในเรื่อง

6. ผู้แสดงเริ่มแสดงตาม บทบาทที่ตนเองได้รับ

7. สมาชิกที่ไม่ได้แสดงเริ่มสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและบทบาทของผู้แสดงแต่ละคน
8. เมื่อการแสดงสิ้นสุดให้ผู้แสดงบทบาทสมมุติ บอกถึงตัวละครที่ตนเองสวมบทบาทว่าเป็นคนอย่างไร และทำไมต้องแสดงบทบาทเช่นนั้น
9. ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนวิเคราะห์วิจารณ์ และ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำของตัวละครในเรื่องดังนี้

- 9.1 ไก่และโหม่งทำในสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่
- 9.2 ถ้านักเรียนเป็นแอนจะห้ามไก่และโหม่งหรือไม่เพราะเหตุใด
- 9.3 แอนเป็นคนอย่างไร
- 9.3 นักเรียนเคยพบปัญหาดังกล่าวหรือไม่ ถ้านักเรียนมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร

ขั้นอภิปราย

10. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มสรุปผลการวิเคราะห์และวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นจากประเด็นคำถามของกลุ่มตนเอง ให้เพื่อนกลุ่มอื่นได้ฟังเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม

11. ครูให้นักเรียนวิจารณ์พฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมุติ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อตัวละครที่สวมบทบาทนั้น ๆ ครูร่วมเสนอแนะข้อสังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติและเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

ขั้นสรุปและนำไปใช้

12. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงการการยกย่องเมื่อเพื่อนทำถูกต้องและดักเตือนเมื่อเพื่อนประพฤติไม่เหมาะสมโดยยกตัวอย่างจากบทบาทสมมุติที่แสดง ครูสรุปเพิ่มเติมชี้ให้นักเรียนเห็นว่าการดักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิดจะทำให้เพื่อนคิดได้โดยไม่ต้องกลัวว่าเพื่อนจะโกรธ และการกล่าวคำยกย่องเพื่อนเมื่อเพื่อนทำสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม จะทำให้เพื่อนเกิดความภูมิใจ และมีกำลังใจในการทำสิ่งที่ดีต่อไป เป็นสิ่งที่เราสามารถนำไปในชีวิตประจำวันได้

สื่อและอุปกรณ์

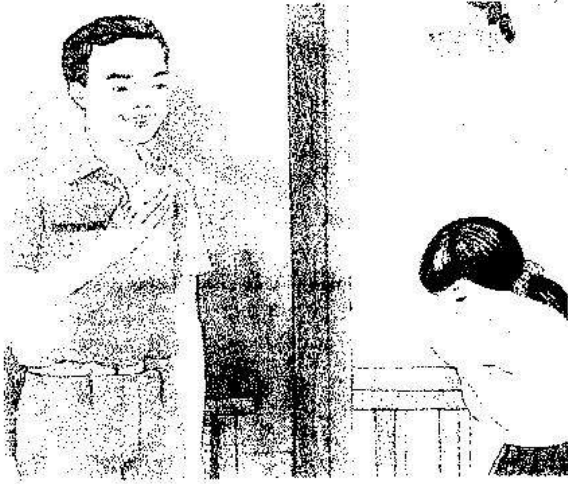
1. ใบงานที่ 8.1 เรื่อง “ช่วยบอกหน่อย”
2. ใบความรู้ที่ 8.2 บทบาทสมมุติ เรื่อง “จำเป็นต้องห้าม”
3. แบบบันทึกการสังเกตการทำงานกลุ่ม

การประเมินผล

1. ตรวจใบงานที่ 8.1
2. การพูดแสดงความคิดเห็น
3. ตรวจแบบบันทึกการสังเกตการทำงานกลุ่ม
4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ใบงานที่ 8.1 “ช่วยบอกหน่อย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกต่อการปฏิบัติของนักเรียนในภาพ

อยากบอกว่า

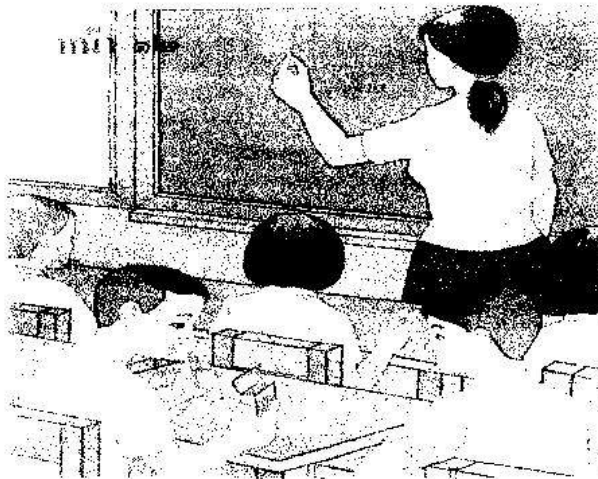
.....

.....

.....

.....

.....

อยากบอกว่า

.....

.....

.....

.....

.....

ที่มา : หนังสืออ่านประกอบ ชุด สร้างเสริมลักษณะนิสัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวินัยในโรงเรียน

ใบความรู้ที่ 8.2

บทบาทสมมุติ เรื่อง จำเป็นต้องห้าม

ไก่อเป็นนักเรียนชั้น ป.3 กำลังนั่งใช้ ชอล์กเขียนกระดานดำเขียนที่โต๊ะของไก่อว่า “ไก่อรักหมี” ไก่อเข้ามาในห้องเรียนและเห็นการกระทำของไก่อ และไม่พอใจที่เขียนล้อเรื่องของตนเองและหมีที่เป็นเพื่อนอยู่บ้านใกล้กันและมาโรงเรียนด้วยกันทุกวัน ไก่อเลยนำชอล์กไปเขียนข้อความบนโต๊ะเรียนของไก่อว่า “ไก่อรักฮ่อม” ไก่อแล้วไม่พอใจเลยใช้ชอล์กขีดทับข้อความบนโต๊ะที่ไก่อเขียนไว้ ไก่อก็เลยขีดข้อความบนโต๊ะของตนเองที่ไก่อเขียนไว้ ทำให้โต๊ะเรียนของไก่อและไก่อเลยเถาะไปด้วยชอล์ก แอนเป็นหัวหน้าห้อง เดินเข้ามาในห้องเรียนเห็นการกระทำของไก่อและไก่อ จึงบอกไก่อและไก่อว่าการกระทำของเขาสองคนเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ถ้าคุณครูเห็นคงถูกลงโทษหรือถูกตำหนิแน่นอน ทำให้ไก่อไม่พอใจที่แอนดักเตือนเลย ปาชอล์กที่ตนเองถือไปที่แอนและโดนที่หัวของแอน บังเอิญคุณครูเดินเข้ามาในห้องเรียนนักเรียนทั้งหมดเลยกลับเข้าที่นั่งเดิม

บทบาทของไก่อ ผมชื่อไก่อ เป็นนักเรียนชั้น ป.3 นำชอล์กไปเขียนที่โต๊ะของไก่อว่า “ไก่อรักหมี” ไก่อก็เขียนที่โต๊ะของผมบ้างว่า “ไก่อรักฮ่อม” ผมไม่พอใจเพื่อนที่เขียนบนโต๊ะผม ผมจึงเดินไปใช้ชอล์กขีดทับไม่ให้เห็นตัวหนังสือที่ไก่อเขียน แอนเพื่อนร่วมชั้นเดินมาต่อว่าผมและไก่อสร้างความวุ่นวายให้ผู้และทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ผมโมโหที่แอนดักเตือนจึงปาชอล์กใส่หัวแอน บังเอิญคุณครูเข้ามา ผมกลับไปนั่งที่

บทบาทของไก่อ ผมชื่อไก่อ เป็นเพื่อนร่วมชั้นกับไก่อ ผมมีนิสัยไม่ยอมใคร เมื่อเห็นไก่อเขียนล้อว่าผมรักหมีที่โต๊ะผม เพราะผมกับหมีเป็นเพื่อนบ้านอยู่ใกล้กัน เราเดินมาโรงเรียนพร้อมกันทุกวัน ผมจึงเขียนที่โต๊ะเขาบ้างเป็นการแก้แค้น ไก่อขีดข้อความที่ผมเขียนบนโต๊ะของเขา ผมขีดข้อความบนโต๊ะผมบ้างเช่นกัน แอนเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนมาต่อว่าผมและไก่อว่าสร้างความวุ่นวายและทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน

บทบาทของแอน ฉันชื่อแอน เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกับไก่อและไก่อ ฉันเห็นไก่อและไก่อกำลังเขียน โต๊ะเรียนจึงดักเตือนไก่อและไก่อว่าสร้างความวุ่นวายและทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ไก่อไม่พอใจจึงปา ชอล์กใส่หัวฉัน พอดีคุณครูเดินเข้ามาในห้อง

ประเด็นคำถาม

1. ไก่และโหนดทำในสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่
2. แอนเป็นคนอย่างไร
3. นักเรียนเคยพบเหตุการณ์ดังกล่าวหรือไม่ ถ้าเคยพบนักเรียนทำอย่างไร
4. ถ้านักเรียนเป็นแอนนักเรียนจะห้ามไก่และโหนดหรือไม่ เพราะเหตุ

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่ 9

เรื่อง การร่วมมือทำงานร่วมกับเพื่อน

วิธีจัดกิจกรรม เกม

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายของกลุ่มได้
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงบทบาทการรับผิดชอบต่อเพื่อนในการทำงานร่วมกันได้

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม จะต้องมีการแบ่งงานกันในกลุ่ม สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มจึงจะสำเร็จได้ด้วยดีและทันเวลา การกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและร่วมกันทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ถึงความรับผิดชอบที่มีต่อเพื่อนในการทำงานร่วมกันได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาทักทายนักเรียน และคิดแผนภูมิเพลง “ช่วยกันทำ” นักเรียนและครูร่วมร้องเพลงครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเพลง นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายจากเนื้อเพลง

ขั้นกิจกรรม

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน โดยใช้เกมจับกลุ่มตามคำสั่ง ครูให้นักเรียนเดินเป็นวงกลมและร้องเพลงไปเรื่อย ๆ แล้วครูออกคำสั่งสั่งจับกลุ่มตามจำนวนที่ต้องการ เช่น จับกลุ่ม 8 คน ชาย สามคน หญิง 5 คน เป็นต้น กรณีที่นักเรียนไม่ลงตัว ครูมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้สังเกตตามแบบบันทึกการสังเกตที่ครูแจกให้

3. ครูนำชิ้นส่วนซึ่งเป็นส่วนประกอบของบ้านทั้งหมดที่มีมารวมกันแล้วแจกนักเรียนทุกคน คนละ 1 ชิ้น ให้นักเรียนถือชิ้นส่วนของตนเองไว้

4. ครูออกคำสั่งให้นักเรียนจับกลุ่มตามความพอใจกลุ่มละ 8 คนเช่นเดิมภายใน 3 นาที

5. เมื่อนักเรียนจับกลุ่มได้แล้ว ครูออกคำสั่ง “ ขอให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงานคือการนำชิ้นส่วนที่ครูแจกมาสร้างบ้านให้เหมือนกับแผนภาพบ้านที่ครูแจกให้” โดยมีกติกาว่าห้ามเปลี่ยนชิ้นส่วนกับเพื่อนต่างกลุ่ม ถ้ากลุ่มใดมีชิ้นส่วนที่นำมาสร้างเป็นบ้านได้สำเร็จตามแบบที่ครูมอบให้ ให้ปรบมือพร้อมกัน นั่งอยู่กับที่และสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนกลุ่มอื่นต่อไป

6. กลุ่มที่งานยังไม่สำเร็จ ครูสั่งให้นักเรียนชูชิ้นส่วนที่ตนเองได้รับให้เพื่อน ๆ ดู ซึ่งนักเรียนทุกคนจะเห็นชิ้นส่วนของกันและกัน ครูออกคำสั่ง ให้นักเรียนทุกคนรวมกลุ่มอีกครั้ง กลุ่มละ 8 คน และครูกำหนดเวลาให้กลุ่มละ 5 นาที ให้นักเรียนเลือกสมาชิกที่สามารถทำให้งานสำเร็จ กลุ่มใดที่ทำงานสำเร็จให้ปรบมือพร้อมกันและนั่งอยู่กับที่ สังเกตพฤติกรรมของเพื่อนต่อไป เมื่อหมดเวลา ครูเป่านกหวีดให้สัญญาณยุติการเล่น

ขั้นอภิปราย

7. นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มเกี่ยวกับเกมที่นักเรียนเล่นว่าแต่ละกลุ่มมีวิธีการอย่างไรงานที่มอบหมายจึงสำเร็จด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง โดยให้กลุ่มที่เล่นเกมได้เสร็จเร็วก่อนกลุ่มอื่น เล่าให้เพื่อนฟังว่ากลุ่มของตนปฏิบัติงานอย่างไร จึงทำให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็วและทันเวลากำหนด

8. ครูให้ผู้สังเกตแล้วพฤติกรรมรายงานผลการสังเกต การทำงานของกลุ่ม นักเรียนร่วมกันเสนอความคิดเห็น จากการรายงานผลการสังเกต ครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่องและควรปรับปรุง

ขั้นสรุปและนำไปใช้

9. นักเรียนร่วมกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มว่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง และ ถ้าไม่ร่วมมือกันจะทำให้เกิดผลเสียอย่างไรบ้าง นักเรียนจะนำประสบการณ์จากการเล่นเกมครั้งนี้ไปในโอกาสใดบ้าง ครูเสนอแนะข้อคิดเพิ่มเติมว่าในการทำงานกลุ่มทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน และแบ่งงานกัน มีความสามัคคี รักษากฎ กติกา จะทำให้งานสำเร็จรวดเร็วและตรงเป้าหมายที่วางไว้

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนภูมิเพลง ช่วยกันทำ

2. นกหวีด 1 อัน

3. ตัวอย่างแผนภาพบ้าน 1 ภาพ ซึ่งมีส่วนประกอบ 8 ชิ้น ได้แก่

-	แผ่นภาพหลังคาบ้าน	1	ชิ้น
-	แผ่นภาพผนังด้านหน้า	1	ชิ้น
-	แผ่นภาพต้นไม้	2	ชิ้น
-	แผ่นภาพทางเดินเข้าประตูบ้าน	1	ชิ้น
-	แผ่นภาพประตูบ้าน	1	ชิ้น
-	แผ่นภาพสวนดอกไม้	1	ชิ้น

4. ชุดชิ้นส่วนประกอบของบ้าน 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วย ชิ้นส่วน จำนวน 8 ชิ้น

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. ประเมินการร่วมงานกลุ่ม
3. ประเมินกิจกรรม เกม
4. ประเมินกิจกิจกรรม
5. สัมภาษณ์วิธีการทำงาน การแสดงความคิดเห็น

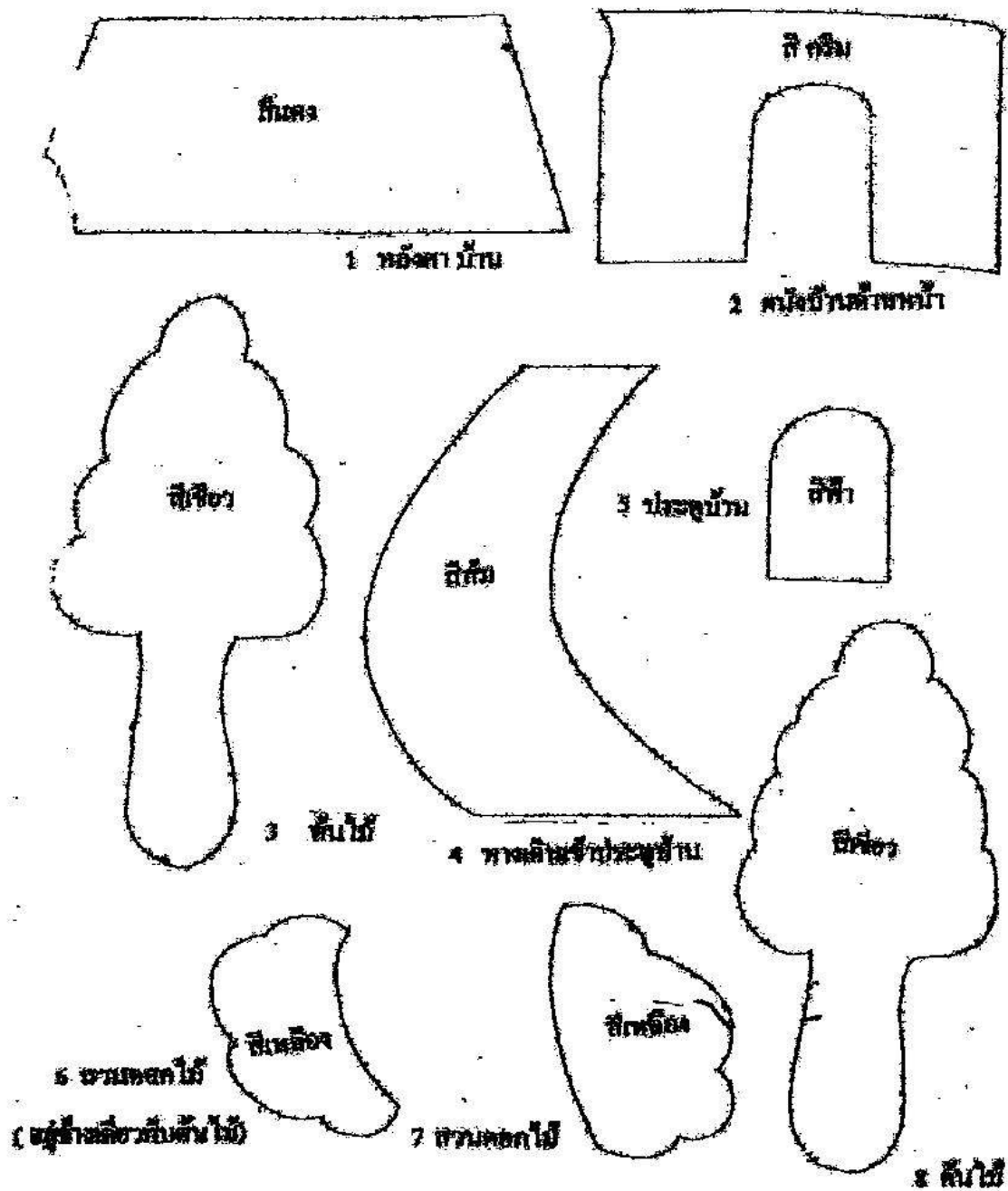
เพลง ช่วยกันทำ

งานสิ่งใด งานสิ่งใด แม้ใครละเอียดถึงปล่อย
 มัวแต่คอย เฝ้าแต่คอย หวังคอย แต่เกี่ยวโยนกลอง ไม่มีเสร็จ
 ไม่มีเสร็จ รับรอง จำไว้ทุกคนต้องช่วยกัน เราต้องช่วยกัน
 ช่วยกัน ช่วยกัน ช่วยกัน

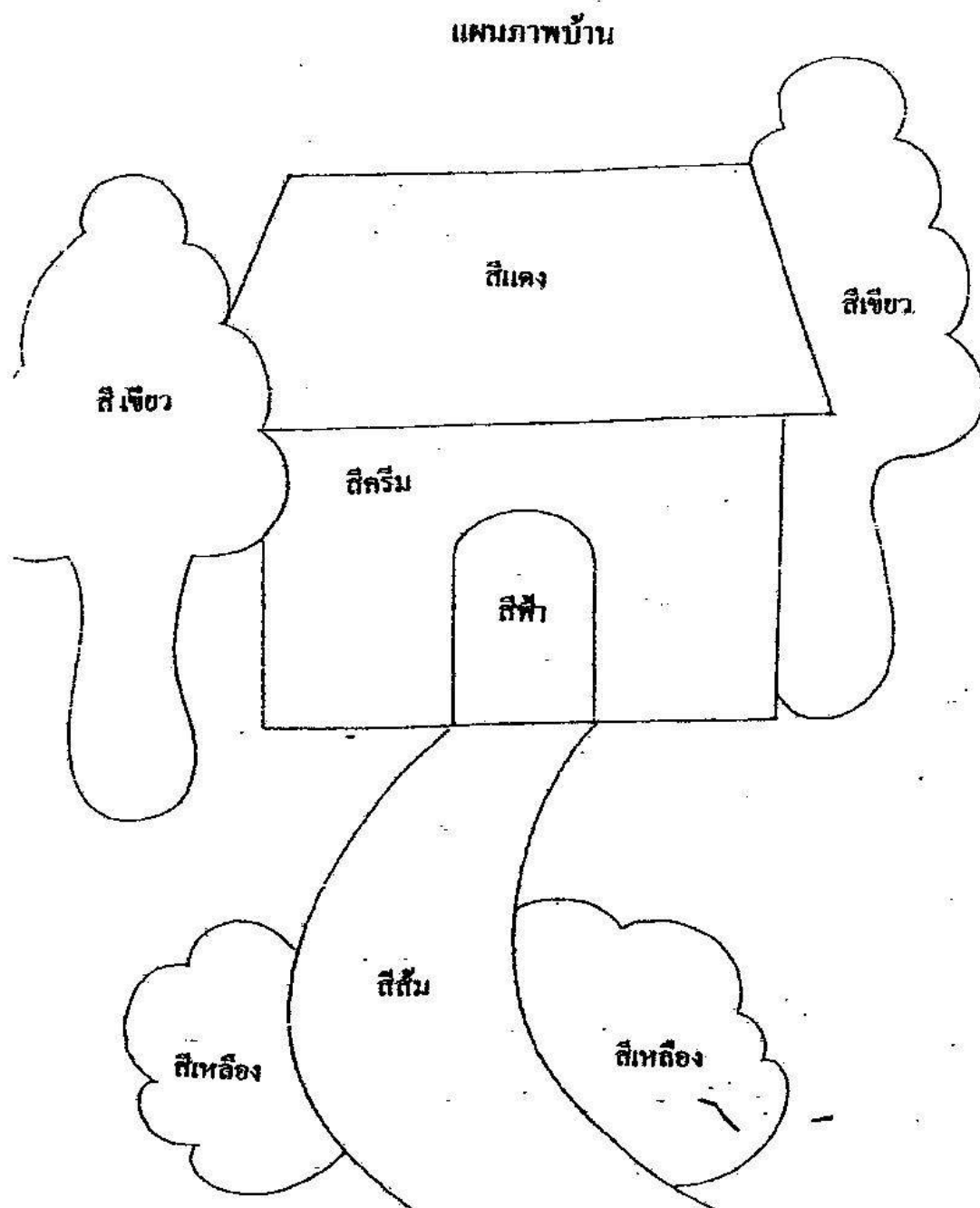
แผนภาพส่วนประกอบบ้าน

ชิ้นส่วนซึ่งเป็นส่วนประกอบของบ้าน

ที่มา : วิชา ทาโบราณ (2542)

ตัวอย่างแผนภาพบ้าน

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 10

เรื่อง การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

วิธีจัดกิจกรรม กรณีตัวอย่าง

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนอภิปรายถึงความรับผิดชอบต่อเพื่อนในการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้

ความคิดรวบยอด

การรับผิดชอบต่อเพื่อนในการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้นเป็นการแสดงถึง ความมีน้ำใจต่อเพื่อน การช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน รู้จักเสียสละแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวทำให้จิตใจให้มีความอ่อนโยนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ระหว่างเพื่อนและหมู่คณะ เป็นการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับเยาวชนทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ขั้นตอนการณีกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนในเรื่องการมีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยครูอ่านบทร้อยกรองเรื่อง

“กาดำ” ให้นักเรียนฟัง ดังนี้คือ

กาเอ๋ยกาดำ	รู้จารู้จักรักเพื่อน
ได้เหยื่อเผื่อแผ่ไม่แซะเขื่อน	รีบเตือนพวกพ้องร้องออกมา
เกลื่อนกลุ้มรุมล้อมพร้อมพรัก	นำรักน้ำใจกระไรหนา
การเผื่อแผ่แนะพ่อหนูจงดูกา	มันโอบอารีรักคืนักเอย.

(ถัดจากบทคอกสร้อยสุภาษิต ของกระทรวงศึกษาธิการ)

2. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น เรื่อง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของกาดำ จากบทร้อยกรองครูให้นักเรียนเล่าถึงการกระทำที่เป็นการแสดงถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนว่าทำได้อย่างไรบ้าง

ขั้นกิจกรรม

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 6 คน โดยการใช้เพลงรวมเงิน ครูอธิบายกติกาให้นักเรียนให้นักเรียนฟังโดยให้นักเรียนผู้หนึ่งมีค่าเป็นเงินหนึ่งบาท ผู้ชายมีค่าเป็นเงินห้าสิบบาท แต่กลุ่มจะต้องจับกลุ่มให้ได้ครบตามจำนวนเงินที่ครูสั่ง กลุ่มที่จับกลุ่มครบจำนวนที่ครูกำหนดให้นั่งลงและปรบมือพร้อมกัน นักเรียนที่จับกลุ่มไม่ได้ครูมอบหมายให้เป็นผู้สังเกต

4. ตัวแทนกลุ่มรับใบความรู้ที่ 10.1 กรณีตัวอย่าง เรื่อง **จะให้หรือไม่ให้** เพื่อระดมความคิดในการตอบคำถามจากข้อคำถามต่อไปนี้คือ

- 4.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของต้อง เหมาะสม หรือไม่
- 4.2 ถ้านักเรียนเป็นต้อง นักเรียนจะปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างไร
- 4.3 ถ้านักเรียนพบเหตุการณ์แบบนี้จะทำอย่างไร เพราะเหตุใด

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบโดยการระดมความคิดของทุกคนในกลุ่ม ประธานเป็นผู้ดำเนินการจัดลำดับการพูดแสดงความคิดของสมาชิกในกลุ่มและเป็นผู้ประนีประนอมเมื่อมีการขัดแย้งกันในกลุ่มและเป็นผู้สรุปความคิดเห็นของสมาชิก เลขานุการบันทึกผลสรุปประเด็นข้อคำถาม

ขั้นอภิปราย

6. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอการอภิปรายสรุปประเด็นข้อคำถามของกลุ่มตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่น

7. ผู้สังเกตรายงานผลการสังเกตปฏิบัติงานของกลุ่มที่ตนเองได้รับมอบหมาย ครูและนักเรียนร่วมกันเสนอแนะผลการสังเกต และเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่สมบูรณ์

ขั้นสรุปและนำไปใช้

8. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาของการขาด ความรับผิดชอบต่อเพื่อนในเรื่องการมีเชื้อเพื่อเชื้อแพร่ ว่าเกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน และสังคมอย่างไร นักเรียนร่วมกันเสนอแนะแนวทางวิธีการแก้ปัญหา ครูสรุปเพิ่มเติม สาระสำคัญ การเชื้อเพื่อเชื้อแพร่ การแสดงน้ำใจต่อเพื่อน รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนมีความเห็นใจผู้อื่นทำให้เกิดความรู้สึที่ดีระหว่างเพื่อนและหมู่คณะ

สื่อและอุปกรณ์

1. บทร้อยกรอง เรื่อง กาคำ
2. ใบความรู้ที่ 10.1 กรณีตัวอย่าง เรื่อง “จะให้หรือไม่ให้”

การประเมินผล

1. การแสดงความคิดเห็นในการอภิปราย
2. การตรวจแบบบันทึกการทำงานกลุ่ม
3. ประเมินการสังเกตการอภิปรายกลุ่ม
4. ประเมินพฤติกรรมรายบุคคล
5. ประเมินกิจกรรม

บทร้อยกรอง “ กาดำ ”

กาเอ๋ยกาดำ	รู้จำรู้จักรักเพื่อน
ได้เหี่ยวเหี่ยวแผ่ไม่แซะเขื่อน	รีบเตือนพวกพ้องร้องออกมา
เกลื่อนกลุ้มรุมล้อมพร้อมพริก	นำรักน้ำใจกระไรหนา
การเหี่ยวแผ่เนะพ้อหนุงดูกา	มันโอบอารีรักดีนักเอย.

(ถัดจากบทดอกสร้อยสุภานิต ของกระทรวงศึกษาธิการ)

บทร้อยกรอง “ กาดำ ”

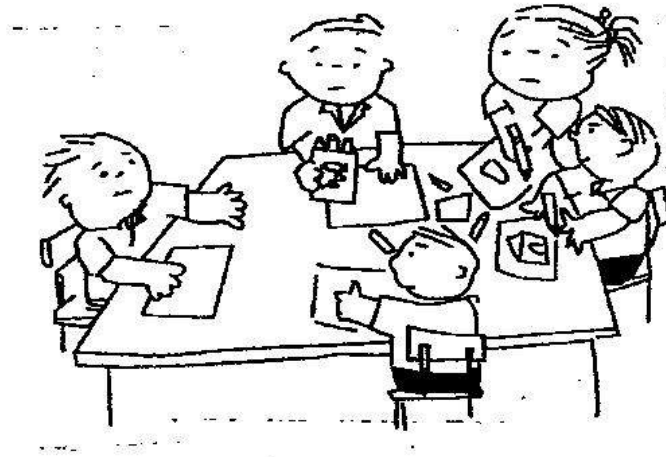
กาเอ๋ยกาดำ	รู้จำรู้จักรักเพื่อน
ได้เหยื่อเพื่อแผ้วไม่แซะเขื่อน	รีบเตือนพวกพ้องร้องออกมา
เกลื่อนกลุ้มรุมล้อมพร้อมพรัก	น่ารักน้ำใจกระไรหนา
การเพื่อแผ้วแนะพ่อหนูจงดูกา	มันโอบอารีรักคือนักเอย.

(คัดจากบทดอกสร้อยสุภานิต ของกระทรวงศึกษาธิการ)

ใบความรู้ที่ 10.1

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “จะให้หรือไม่”

ทิมา สุภาพร ตันนากัย (2535)

ต้อง ชอบเอาของเล่นมาเล่นที่โรงเรียน เขาเล่นในเวลาพักกลางวัน แต่เมื่อเพื่อน ๆ ขอเล่นบ้าง ต้องไม่เคยให้ของเล่นกับเพื่อนเลย วันนี้ในช่วงเวลาพักกลางวัน ครูให้นักเรียน เรียนวิชาศิลปะ เรื่องการวาดภาพและระบายสี ต้องลืมเอาสีของตนเองมา เขากลัวว่าจะไม่ได้คะแนน จึงขอยืมสีจากเพื่อนที่นั่งในกลุ่มเดียวกัน เพื่อน ๆ ทุกคน ยังจำได้เรื่องที่ ต้องไม่เคยแบ่งของเล่นให้ใครเลย

ประเด็นคำถาม

1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของ ต้องเหมาะสมหรือไม่
2. ถ้านักเรียน เป็น ต้องนักเรียนจะปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างไร
3. ถ้านักเรียนเป็นคนที่ ต้องขอยืมสี นักเรียนจะให้ยืมหรือไม่ เพราะเหตุใด

แบบบันทึกการสังเกตการณ์ทำงานกลุ่ม

ครั้งที่.....เรื่อง.....

1. การทำงานของกลุ่มนี้มีการเลือกประธานหรือไม่

☐ มี ☐ ไม่มี ถ้ามี เลือกโดยวิธี.....

ประธานกลุ่มทำหน้าที่อะไรบ้าง.....

2. ผู้ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่มมีหรือไม่.....

☐ มี ☐ ไม่มี ถ้ามีเลือกโดย.....

เลขานุการกลุ่มทำหน้าที่อะไรบ้าง.....

3. สมาชิกในกลุ่มปรึกษาหารือ หรือพูดคุยกันทั่วถึงหรือไม่.....

4. การทำงานของกลุ่มนี้เสร็จทันเวลาหรือไม่

☐ ทัน ☐ ไม่ทัน เพราะ.....

5. ผลงานของกลุ่มนี้โดยสรุปเป็นอย่างไรบ้าง

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ไม่ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากการสังเกตเห็น.....

ชื่อผู้สังเกต กลุ่มที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แบบวัดความรับผิดชอบ

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง

1. แบบวัดมีทั้งหมด 30 ข้อ ให้นักเรียนทำทุกข้อ
2. แบบวัดนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึก และการกระทำบางอย่างเพื่อพิจารณาว่า นักเรียนมีความรู้สึกหรือเคยปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ดังนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะในแต่ละข้อ นักเรียนแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการปฏิบัติไม่เหมือนกัน
3. ในการตอบแบบวัดนี้ ในแต่ละข้อมีช่องว่างให้เลือกตอบ 5 ช่อง ให้นักเรียนอ่านแต่ละคำตอบ แล้วพิจารณาว่า ช่องใดที่ตรงกับความรู้สึก หรือสิ่งที่นักเรียนเคยปฏิบัติ แล้วจึงกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
0 ฉันชอบคุยกับเพื่อนในเวลาเรียน				✓	
00 ฉันคิดว่าการทำการบ้านควรทำด้วยตัวเอง		✓			

ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
1. ฉันส่งงานหรือการบ้านตรงเวลาทุกครั้ง					
2. ฉันมาโรงเรียนทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน					
3. เมื่อฉันนัดหมายกับเพื่อน ฉันมาตรงเวลานัดเสมอ					
4. เมื่อฉันทำการบ้านไม่เสร็จ ฉันจะขอลอกจากเพื่อน					
5. ขณะครูสอนฉันชอบเอางานอย่างอื่นขึ้นมาทำ					
6. ฉันเตรียมอุปกรณ์การเรียนทุกวิชาให้เรียบร้อยพร้อมที่จะใช้งาน					
7. ฉันไม่ขาดโรงเรียนโดยไม่มีเหตุจำเป็นจริงๆ					
8. ฉัน ไม่แข่งคิวผู้อื่น เมื่อมีผู้รอคิวเช่นกัน					
9. ฉันไม่ชอบการทะเลาะวิวาทหรือการกลั่นแกล้งผู้อื่น					
10. เมื่อฉันทำผิดหรือทำสิ่งของเสียหาย ฉันจะพยายามปิดบังไม่ให้ผู้อื่นรู้					
11. งานชิ้นใดที่ฉันทำไม่ได้ ฉันจะให้ผู้อื่นทำแทน					

ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
12. ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จโดย ไม่ต้องให้ใครดักเตือนหรือ ควบคุม					
13. ฉันขออนุญาตก่อนทุกครั้งเมื่อหยิบ สิ่งของ ของเพื่อนไปใช้					
14. ฉันพูดจาโดยไม่จำเป็นต้องระมัดระวังว่า คำพูดของฉันจะทำให้ผู้อื่นเสียใจ					
15. ฉันเลือกรับประทานอาหารที่ฉันชอบ โดย ไม่ต้องคำนึงถึงประ โยชน์ต่อร่างกาย					
16. ฉันเก็บเสื้อผ้า รองเท้า เครื่องใช้ส่วนตัว ให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ					
17. ฉันดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่นการอาบน้ำ และการแปรงฟันโดยไม่ ต้องให้ใครเตือน					
18. ฉันชอบดูทีวีมากกว่าการเล่นกีฬาและการ ออกกำลังกาย					
19. เมื่อฉันทำความผิดแล้วเพื่อนดักเตือน ฉันจะไม่พอใจ					
20. ฉันรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทุกครั้ง					
21. ในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ถ้าฉันไม่ เห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่ม ฉันจะ ไม่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองาน กลุ่ม					

ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่ จริง เลย
22. ฉันไม่สนใจเมื่อเห็นเพื่อนกำลังขีดเขียนโต๊ะเรียนเพราะไม่ใช่เรื่องของฉัน					
23. ฉันรู้สึกดีใจเมื่อหลอกให้เพื่อนทำความคิดได้					
24. ฉันจะดักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนทำผิดระเบียบหรือข้อตกลง ของห้องเรียน					
25. ฉันไม่เอาเปรียบเพื่อนในการทำงานร่วมกัน					
26. เมื่อมีการนัดหมายทำงานร่วมกับเพื่อน ฉันจะมาช้ากว่าเวลานัดหรือไม่มาตามนัด					
27. เมื่อได้ทำงานน้อยกว่าเพื่อน ฉันรู้สึกน่า ดีใจเพราะไม่ต้องเหนื่อย					
28. เมื่อเพื่อนทำสิ่งใดผิดพลาดฉันจะให้กำลังใจเสมอ					
29. ฉันชอบรังแกเพื่อนที่อ่อนแอกว่า					
30. ฉันเต็มใจช่วยเหลือเพื่อนที่ได้รับ ความเดือดร้อน					

ภาคผนวก ค
การคำนวณค่าสถิติ

ตารางที่ 9 แสดงคะแนนความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและ
หลังการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ลำดับที่	ก่อนจัดกิจกรรม คะแนนเต็ม 150 คะแนน	หลังจัดกิจกรรม คะแนนเต็ม 150 คะแนน	ผลต่าง
1	120	130	10
2	120	134	14
3	121	133	12
4	101	127	26
5	122	127	5
6	120	128	8
7	112	127	15
8	102	113	11
9	120	126	6
10	109	123	14
11	121	131	10
12	111	132	21
13	120	130	10
14	121	127	6
15	121	130	9
16	122	130	8
17	121	127	6
18	95	112	17
19	102	121	19
20	101	124	23
21	101	113	12
22	104	127	23
23	104	116	12
	$\bar{X} = 112.61$	$\bar{X} = 125.65$	285

ตารางที่ 10 สรุปผลการพิจารณาแบบวัดความรับผิดชอบของผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC)

แบบวัดความ รับผิดชอบข้อที่	คะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม	ผลรวม เฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
8	+1	0	+1	2	0.6	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
15	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 10 (ต่อ)

แนววัดความ รับผิดชอบข้อที่	คะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
19	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
23	+1	0	+1	2	0.66	ใช้ได้
24	+1	+1	0	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
29	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความ
รับผิดชอบ ต่อตนเองและต่อเพื่อน

แผน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			IOC
	1	2	3	
1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	0	0.66
3	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	1.00
5	+1	+1	+1	1.00
6	0	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	0	0.66
9	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	1.00

แบบประเมิน แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
สำหรับผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

วัตถุประสงค์	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		1	0	-1	
การตรงต่อเวลา	1. ฉันส่งงานหรือการบ้านตรงเวลาทุกครั้ง				
	2. ฉันมาโรงเรียนทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน				
	3. ฉันตั้งใจเรียนทุกวิชาและเข้าห้องเรียนตรงเวลาเสมอ				
การรู้จักหน้าที่ของตนเอง	4. เมื่อฉันทำการบ้านไม่เสร็จ ฉันจะขอลอกจากเพื่อน				
	5. ขณะครูสอนฉันชอบเอางานอย่างอื่นขึ้นมาทำ				
	6. ฉันเตรียมอุปกรณ์การเรียนทุกวิชาให้เรียบร้อยพร้อมที่จะใช้งาน				
	7. ฉันไม่ขาดเรียนโดยไม่มีกิจธุระจำเป็นจริงๆ				
การปรับปรุงตนเอง	8. ฉันไม่แซงคิวผู้อื่นเมื่อมีผู้รอคิวเช่นเดียวกัน				
	9. ฉันไม่ชอบการทะเลาะวิวาทหรือการกลั่นแกล้งผู้อื่น				
	10. เมื่อฉันทำผิดหรือทำสิ่งของเสียหาย ฉันจะพยายามปิดบังไม่ให้คนอื่นรู้				
	11. งานชิ้นใดที่ฉันทำไม่ได้ ฉันจะให้คนอื่นทำแทน				

วัตถุประสงค์	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		+1	0	-1	
การควบคุมความประพฤติของตนเอง	12. ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ให้เสร็จโดยไม่ต้องให้ใครดักเตือน หรือควบคุม				
	13. ฉันขออนุญาตก่อนทุกครั้งเมื่อหยิบสิ่งของของเพื่อนไปใช้				
	14. ฉันพูดจาโดยไม่จำเป็นต้องระมัดระวังคำพูดจะทำให้เพื่อนเสียใจ				
การรู้จักรักษานามยี่ห้อส่วนตัว	15. ฉันเลือกรับประทานอาหารที่ฉันชอบโดยไม่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ				
	16. ฉันเก็บเสื้อผ้า รองเท้า เครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ				
	17. ฉันดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เสมอ เช่น อาบน้ำและแปรงฟันทุกวัน				
	18. ฉันชอบดูทีวีมากกว่าการเล่นกีฬา และการออกกำลังกาย				
การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	19. เมื่อฉันทำความผิด แล้วเพื่อนดักเตือน ฉันจะไม่พอใจ				
	20. ฉันรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทุกครั้ง				
	21. ใน การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนถ้าฉันไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่ม ฉันจะไม่ให้ความร่วมมือและไม่ช่วยเหลือการทำงาน				

วัตถุประสงค์	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		+1	0	- 1	
การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำตัวเหมาะสมและตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด	22. ฉันไม่สนใจเมื่อเห็นเพื่อนกำลังขีดเขียนโต๊ะเรียนเพราะไม่ใช่เรื่องของฉัน				
	23. ฉันรู้สึกดีใจเมื่อสามารถลอกให้เพื่อนทำผิดได้				
	24. ฉันจะตักเตือนเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนทำผิดระเบียบของห้องเรียน				
การร่วมมือทำงานร่วมกับเพื่อน	25. ฉันไม่เอาเปรียบเพื่อนในการทำงานร่วมกัน				
	26. เมื่อมีการนัดหมายในการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ๆ ฉันมักจะมาช้ากว่าเวลาที่นัดหรือไม่มาตามนัด				
	27. เมื่อได้ทำงานน้อยกว่าเพื่อนฉันรู้สึกที่น่าดีใจเพราะไม่ต้องเหนื่อย				
การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	28. เมื่อเพื่อนทำสิ่งใดผิดพลาดฉันจะคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจ				
	29. ฉันชอบรังแกเพื่อนที่อ่อนแอ กว่า				
	30. เมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ถ้าฉันช่วยเหลือได้ ฉันเต็มใจช่วยเหลือด้วยความยินดี				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก ง
ผลงานนักเรียน

แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม

เรื่อง ผลดีของความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อเพื่อน

ผลดีของการส่งงานตรงเวลา

ทำให้ครูไม่ดุด่า
ไม่เสียงาน

ผลดีของการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน

เพื่อนชอบและเชื่อฟัง

ผลดีของการแต่งกายถูกระเบียบ

ทำให้ครูชมเชย

ผลดีของการร่วมมือทำงานกับเพื่อนด้วยความเต็มใจ

ทำงานเสร็จเร็ว

ผลดีของการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนทำดี

เพื่อนรักของเพื่อน

ลงชื่อ..... ประธานกลุ่ม ลงชื่อ..... เลข

สมาชิก.....

ใบงานที่ 2.3

แบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลา

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมตรงต่อเวลาของตนเอง เป็นเวลา
1 สัปดาห์

วัน เดือน ปี	พฤติกรรมที่ปฏิบัติ	ผลที่ได้รับ
๒๘/พ.ย./๔๙	ตื่นนอนตรงเวลา	ไม่ต้องวิ่ง
๒๙/พ.ย./๔๙	ส่งการบ้านตรงเวลา	ทำให้ครูไม่ดุ
๓๐/พ.ย./๔๙	เข้าแถวตรงเวลา	จะได้ไม่ต้องถูกครูแฉะ ทำโทษ
๑/ธ.ค./๔๙	เข้าห้องเรียนตรงเวลา	ทำให้เรียนทันเพื่อน
๒/ธ.ค./๔๙	มาโรงเรียนตรงเวลา	จะได้มาช่วยเพื่อนทำเรื่อง

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

ใบงานที่ 4.1 แบบสำรวจตนเอง

เรื่อง ความดีของฉันและสิ่งที่ฉันอยากแก้ไข

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนความดีและสิ่งที่ควรแก้ไขของตนเอง

ความดีของฉัน

ส่งการบ้านทุกครั้ง

แบ่งปันทุกวัน

มาโรงเรียนทุกวัน

สิ่งที่ฉันอยากแก้ไข

ไม่กล้าแสดงออก

มาโรงเรียนสาย

เล่นคนเดียว

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

ใบงานที่ 4.2

เรื่อง การอภิปรายกลุ่มย่อย

ประเด็นอภิปราย เรื่อง "ผลดีของ การปรับปรุงตนเอง"

- 1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน
- 2 เลือกประธาน และเลขานุการกลุ่ม
- 3 ประธานอ่านประเด็นอภิปรายกลุ่มย่อยให้ สมาชิกในกลุ่มรับทราบ
- 4 สมาชิกระดมความคิดประเด็นอภิปราย โดยเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึก
- 5 สรุปผลจากประเด็นการอภิปราย เลขานุการบันทึกข้อสรุปของกลุ่ม
- 6 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอสรุปประเด็นอภิปรายหน้าชั้นเรียน

สรุปประเด็นอภิปรายกลุ่ม

1. ทำให้คิดเห็นชอบหรือรับ เจ้ากลุ่มได้
2. ทำให้ได้เราเองมีคุณกิริยาดี
3. ช่วยแก้แค้นแกล้งลูกได้
4. คุณครูสอนช่วยแก้แกล้งลูกได้
5. ตัวเราเป็นคนดี เรียบร้อย
6. แกล้งเพื่อน ๆ ใจ

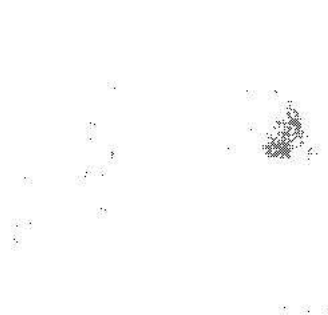
ลงชื่อ

ผู้บันทึก

ใบงานที่ 8.1 “ช่วยบอกหน่อย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกล่อการปฏิบัติของนักเรียนในภาพ

อยากบอกว่า

.....

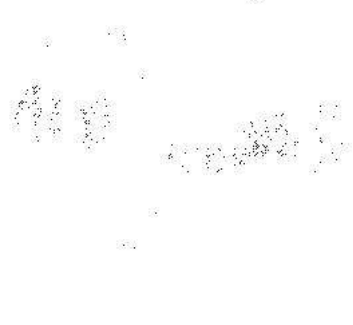
.....

.....

.....

.....

อยากบอกว่า

.....

.....

.....

.....

.....

ที่มา : หนังสือสอนประกอบ ชุด ๙/๙ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๙ โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่

แบบบันทึกการสังเกตการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่สังเกต.....

1. การทำงานของกลุ่มนี้มีการเลือกประธานกลุ่มหรือไม่

☒ มี ☐ ไม่มี ถ้ามี เลือกโดยวิธี..... ยกมือเลือก

ประธานกลุ่มนี้ทำหน้าที่อะไรบ้าง.....

แบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนในกลุ่ม

2. ผู้ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่มมีหรือไม่

☒ มี ☐ ไม่มี ถ้ามี เลือกโดยวิธี..... ยกมือเลือก

เลขานุการกลุ่มนี้ทำหน้าที่อะไรบ้าง.....

จดบันทึก

3. สมาชิกในกลุ่มปรึกษาหารือ หรือพูดคุยกันทั่วถึงหรือไม่

ปรึกษาพูดคุยกัน

4. การทำงานของกลุ่มนี้เสร็จทันเวลาหรือไม่

☒ ทัน ☐ ไม่ทันเวลา เพราะเหตุใด..... ไม่ทันเวลา

5. ผลงานของกลุ่มนี้โดยสรุปเป็นอย่างไรบ้าง

☐ ค่อนข้างดี ☒ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ไม่ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากการสังเกตเห็น..... ไม่ค่อยคุยกัน

ชื่อผู้สังเกต.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

แบบประเมินกิจกรรม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ.....สกุล.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1	นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการร่วมกิจกรรมครั้งนี้	✓		
2	นักเรียนพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้	✓		
3	การร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการความคิดเห็นมากขึ้น		✓	
4	ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม เพื่อนๆ ในกลุ่มมีการช่วยเหลือกัน	✓		
5	ประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม	✓		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ควรจัดการแข่งขันเกมกลุ่มๆ เพราะสนุก

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวประภาพรพันธ์ สวียม
วัน เดือน ปีเกิด	18 กันยายน พ.ศ. 2503
สถานที่เกิด	จังหวัดชุมพร
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 95 หมู่ที่ 4 ตำบลวังไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านพรตะเคียน อำเภอท่าแซะ รหัสไปรษณีย์ 86140 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร เขต 1 จังหวัดชุมพร
ตำแหน่ง	ครู ค.ศ. 2 โรงเรียนบ้านพรตะเคียน
ประวัติการศึกษา	
2626	สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอก คหกรรมศาสตร์ วิชาโท ภาษาอังกฤษ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2529	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาโภชนาการชุมชน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2548	ศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

4.3 ถ้านักเรียนเป็นอนันต์นักเรียน จะปฏิบัติตัวอย่างไร

ขั้นอภิปราย

5. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายผล คำตอบจากใบความรู้ที่ 2.2 กรณีตัวอย่าง เรื่อง ผิดนัด ร่วมแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในการตอบคำถาม แต่ละข้อ แสดงความคิดเห็นจากประเด็นคำตอบที่แตกต่างระหว่างกลุ่ม

ขั้นสรุปและนำไปใช้

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงสำคัญของความรับผิดชอบในเรื่อง การตรงต่อเวลา และร่วมกันอภิปรายผลเสียและปัญหาที่เกิดจากการเป็นคนไม่ตรงต่อเวลา ให้นักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหา ยกตัวอย่างการกระทำที่เป็นการรับผิดชอบต่อตนเองในเรื่องการตรงต่อเวลาต่อเพื่อนร่วมชั้น ครูเพิ่มเติมในเรื่อง ความสำคัญของการตรงต่อเวลา ปัญหาที่เกิดจากการเป็นคนไม่ตรงต่อเวลา และมอบหมายให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองในเรื่อง การตรงต่อเวลาเป็นเวลา 1 สัปดาห์

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนภูมิเพลง ตรงต่อเวลา
2. ใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง ตรงต่อเวลา
3. ใบความรู้ที่ 2.2 กรณีตัวอย่าง เรื่อง ผิดนัด
4. ใบงานที่ 2.3 แบบบันทึกพฤติกรรม การตรงต่อเวลา

การประเมินผล

1. การอภิปราย ประเด็นคำถาม
2. การตรวจบันทึกพฤติกรรมตรงต่อเวลา
3. การตรวจแบบบันทึกการสังเกตการทำงานกลุ่ม
4. การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม